

II

(Sporočila)

SPOROČILA INSTITUCIJ, ORGANOV, URADOV IN AGENCIJ EVROPSKE UNIJE

EVROPSKA KOMISIJA

SPOROČILO KOMISIJE

Obvestilo Komisije o vračilu nezakonite in nezdružljive državne pomoči

(2019/C 247/01)

Kazalo

	<i>Stran</i>
1. UVOD	2
2. SPLOŠNA NAČELA	3
2.1. Namen in obseg vračila	4
2.2. Načelo lojalnega sodelovanja	4
2.2.1. Splošno načelo	4
2.2.2. Načelo, ki se uporablja za izmenjavo informacij	4
2.3. Obveznost vračila	5
2.4. Omejitve obveznosti vračila	5
2.4.1. Splošna načela prava Evropske unije	5
2.4.2. Zastaralni rok	9
2.5. Uporaba nacionalnega prava ter takojšnje in učinkovito izvajanje sklepov Komisije o vračilu	10
3. VLOGA KOMISIJE IN ZADEVNIH DRŽAV ČLANIC	10
3.1. Vloga Komisije	11
3.2. Vloga države članice	11
4. IZVAJANJE SKLEPA O VRAČILU	12
4.1. Zahtevek za podaljšanje roka za izvedbo sklepa	12
4.2. Uvodni sestanek	13
4.3. Opredelitev upravičencev, od katerih je treba zahtevati vračilo pomoči	13
4.3.1. Opredelitev upravičenca do pomoči, ki je del skupine podjetij	13
4.3.2. Razširitev področja uporabe naloga za vračilo; gospodarska kontinuiteta	13
4.3.3. Upravičenci do pomoči na podlagi davčnih ukrepov	15
4.4. Količinska opredelitev zneska, ki ga je treba vrniti	15
4.4.1. Davčni ukrepi	16
4.4.2. Izračun obresti za vračilo	16
4.5. Vročanje nalogov za vračilo	17
4.6. Začasna izvedba vračila	17
4.7. Drugi načini vračila	18
4.8. Postopek v primeru insolventnosti	19

4.9.	Začasna in dokončna ustavitev postopkov za vračilo	20
5.	PRAVDNI POSTOPKI PRED NACIONALNIMI SODIŠČI	20
6.	POSLEDICE NEIZVAJANJA SKLEPA KOMISIJE O VRAČILU	21
6.1.	Postopki za ugotavljanje kršitev	21
6.1.1.	Ukrepi v skladu s členom 108(2) PDEU	21
6.1.2.	Tožbe na podlagi člena 260(2) PDEU	22
6.2.	Sodna praksa v zadevi Deggendorf	23
7.	KONČNE DOLOČBE	23

1. UVOD

- Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: Komisija) od leta 2012 izvaja načrt posodobitve področja državnih pomoči⁽¹⁾. Komisija je v okviru posodobitve področja državnih pomoči racionalizirala in konsolidirala številne smernice. Prav tako se je z zakonodajnim svežnjem okrepila odgovornost držav članic ter povečalo sodelovanje med Komisijo in državami članicami na področju izvrševanja zakonodaje o državni pomoči. Rezultat tega je, da države članice dodelijo več pomoči brez predhodnega nadzora s strani Komisije. Junckerjeva Komisija se je še posebej osredotočila na to in od leta 2015 je več kot 96 % novih ukrepov pomoči, za katere so bili odhodki prvič sporočeni, zajetih v uredbi o splošnih skupinskih izjemah⁽²⁾, kar je absolutno povečanje za približno 28 odstotnih točk v primerjavi z letom 2013⁽³⁾. Komisija je okrepila nadaljnje spremljanje, da bi zagotovila, da države članice odpravijo izkrivljanja konkurence z vračilom pomoči, izplačane v nasprotju s pravili o državni pomoči. To je pomemben del Komisijinega splošnega programa izvrševanja.
- Namen tega obvestila je pojasniti pravila in postopke Evropske unije, ki urejajo vračilo državne pomoči, ter kako Komisija sodeluje z državami članicami, da bi zagotovila izpolnjevanje njihovih obveznosti po pravu Evropske unije. Obvestilo je naslovljeno na organe držav članic, pristojne za izvajanje sklepa, s katerim je Komisija odredila vračilo državne pomoči (v nadaljnjem besedilu: sklep o vračilu).
- Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) je leta 1973 prvič odločilo, da ima Komisija pristojnost, da odloči, da mora država članica spremeniti ali odpraviti državno pomoč, za katero je ugotovljeno, da ni združljiva z notranjim trgovom, in da zahteva vračilo take pomoči⁽⁴⁾. Komisija je leta 1983⁽⁵⁾ države članice obvestila o svoji odločitvi, da bo uporabila vse razpoložljive ukrepe za zagotovitev, da države članice izpolnjujejo svoje obveznosti na podlagi sedanjega člena 108(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU)⁽⁶⁾, vključno z zahtevo po vračilu pomoči, dodeljene v nasprotju s pravili Evropske unije o državni pomoči.
- V drugi polovici osemdesetih in v devetdesetih letih prejšnjega stoletja je Komisija začela bolj sistematično od držav članic zahtevati doseg vračila nezdružljive pomoči. Leta 1999 so bila z Uredbo Sveta (ES) št. 659/1999⁽⁷⁾, ki je zdaj nadomeščena z Uredbo Sveta (EU) 2015/1589⁽⁸⁾ (v nadaljnjem besedilu: postopkovna uredba), uvedena osnovna pravila o vračilu. Podrobnejše izvedbene določbe so bile določene v Uredbi Komisije (ES) št. 794/2004⁽⁹⁾ (v nadaljnjem besedilu: izvedbena uredba).
- Komisija je leta 2007 pojasnila svojo politiko in prakso v obvestilu z naslovom „Za učinkovito izvajanje odločb Komisije, ki od držav članic zahtevajo doseg vračila nezakonite in nezdružljive državne pomoči“ (v nadaljnjem besedilu: obvestilo o vračilu iz leta 2007)⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Posodobitev področja državnih pomoči EU (COM(2012) 209 final).

⁽²⁾ Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgovom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe (UL L 187, 26.6.2014, str. 1).

⁽³⁾ Glej http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html.

⁽⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 12. julija 1973 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Kohlegesetz“), C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, točka 13.

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije (UL C 318, 24.11.1983, str. 3).

⁽⁶⁾ UL C 202, 7.6.2016, str. 47.

⁽⁷⁾ Uredba Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL L 83, 27.3.1999, str. 1).

⁽⁸⁾ Uredba Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (kodificirano besedilo) (UL L 248, 24.9.2015, str. 9).

⁽⁹⁾ Uredba Komisije (ES) št. 794/2004 z dne 21. aprila 2004 o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL L 140, 30.4.2004, str. 1).

⁽¹⁰⁾ UL C 272, 15.11.2007, str. 4.

6. Od takrat sta se praksa Komisije ter sodna praksa Splošnega sodišča in Sodišča (v nadaljnjem besedilu skupaj: sodišči Unije) razvijali. To obvestilo, v katerem je zadevni razvoj dogodkov pojasnen, nadomešča obvestilo o vračilu iz leta 2007.
7. To obvestilo je del posodobljenega okvira za nadzor državnih pomoči, uvedenega s posodobitvijo področja državnih pomoči, in je namenjen pomoči državam članicam pri izpolnjevanju njihovih odgovornosti za zagotavljanje pravnega izvrševanja pravil o državni pomoči, spodbujanju boljšega sodelovanja med Komisijo in državami članicami ter dodatnemu povečevanju predvidljivosti ukrepov Komisije.
8. Poleg tega je namen tega obvestila prispevati k doslednemu izvajanju politike konkurence v skladu s prednostno nalogo Komisije, da se odpravi izkrivljanje konkurence, ki ogroža enake konkurenčne pogoje na notranjem trgu. Po eni strani izvajanje politike vračila pomoči spodbuja učinkovitost in rast na notranjem trgu, po drugi strani pa lahko okrepljeno sodelovanje med Komisijo in državami članicami zmanjša obseg uporabe postopkov za ugotavljanje kršitev.
9. Obvestilo ne ustvarja ali spreminja pravic ali obveznosti v primerjavi s pravicami in obveznostmi, določenimi v Pogodbi o delovanju Evropske unije ter v postopkovni uredbi in izvedbeni uredbi, kot jih razlagata sodišči Unije.

2. SPLOŠNA NAČELA

10. PDEU državam članicam preprečuje, da bi zagotavljale finančne prednosti podjetjem na način, ki bi lahko izkrivljal konkurenco na notranjem trgu. V skladu s členom 107(1) PDEU je državna pomoč nezdržljiva z notranjim trgov, razen če ne spada v kategorije izjem iz odstavkov (2) in (3) navedenega člena. Členi 42, 93, 106(2) ter 108(2) in (4) PDEU določajo tudi pogoje, pod katerimi se državna pomoč šteje ali bi se lahko štela za združljivo z notranjim trgovom.
11. V skladu s členom 108(2) PDEU ima Komisija izključno pristojnost za ocenjevanje združljivosti ukrepa pomoči z notranjim trgovom ⁽¹¹⁾. Ocena Komisije je predmet nadzora Splošnega sodišča in Sodišča ⁽¹²⁾.
12. Člen 108(3) PDEU določa, da mora vsaka država članica Komisijo vnaprej obvestiti o vseh načrtih za dodelitev ali spremembo pomoči. Državam članicam prepoveduje izvajanje predlaganega ukrepa pomoči, dokler Komisija ne sprejme končnega sklepa glede združljivosti ukrepa z notranjim trgovom (t. i. obveznost mirovanja).
13. Nova pomoč ⁽¹³⁾, ki se izvede brez priglasitve Komisiji ali pred njeno odobritvijo, je nezakonita ⁽¹⁴⁾. Ker ima obveznost mirovanja neposredni učinek ⁽¹⁵⁾, morajo nacionalna sodišča ugotoviti vse posledice nezakonitosti pomoči. Zlasti mora zadevna država članica načeloma ustaviti izvajanje pomoči in, če je že izvedena, odrediti njeno vračilo, če ne obstajajo izjemne okoliščine ⁽¹⁶⁾. Komisija mora prav tako ugotoviti nezdržljivost nezakonite pomoči z notranjim trgovom, preden odredi njeno vračilo ⁽¹⁷⁾.

⁽¹¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* in drugi proti Franciji („Saumon“), C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 14, in sodbo Sodišča z dne 15. decembra 2005 v zadevi *Unicredito Italiano*, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, točka 42.

⁽¹²⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 8. decembra 2011 v zadevi *Residex Capital IV*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, točka 27.

⁽¹³⁾ Glej člen 1(c) Uredbe Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (kodificirano besedilo) (UL L 248, 24.9.2015, str. 9).

⁽¹⁴⁾ V skladu s členom 109 in členom 108(4) PDEU se lahko nekatere kategorije državnih pomoči izvzamejo iz obveznosti priglasitve Komisiji v skladu s tako imenovanimi „uredbami o izjemah“. Vsaka pomoč, ki se dodeli na podlagi uredbe o izjemah, ne da bi izpolnjevala pogoje za izjemo od priglasitve iz navedene uredbe, je prav tako nezakonita. Glej sodbo Sodišča z dne 5. marca 2019 v zadevi *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2009:172, točke 84–87. Člen 108(2) PDEU določa tudi izjemne in posebne primere, v katerih lahko Svet odloči, da je pomoč združljiva z notranjim trgovom. Glej sodbo Sodišča z dne 4. decembra 2013 v zadevi *Komisija proti Svetu*, C-117/10, ECLI:EU:C:2013:786, točka 51.

⁽¹⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* in drugi proti Franciji („Saumon“), C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, točka 11, in sodbo Sodišča z dne 21. novembra 2013 v zadevi *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, točka 29.

⁽¹⁶⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 11. julija 1996 v zadevi *SFEI* in drugi, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točke 68–71. Glej tudi sodbo Sodišča z dne 5. marca 2019 v zadevi *Eesti Pagar*, C-349/17, ECLI:EU:C:2009:172, točke 92–94. Za dodatne informacije o vlogi nacionalnih sodišč pri izvrševanju pravil o državni pomoči glej Obvestilo Komisije o izvrševanju zakonodaje o državni pomoči na nacionalnih sodiščih (UL C 85, 9.4.2009, str. 1) ali pravne akte, ki ga spreminjajo ali nadomeščajo.

⁽¹⁷⁾ Sodišče je pojasnilo, da Komisija ne more zahtevati vračila nezakonite pomoči, ne da bi prej proučila združljivost pomoči z notranjim trgovom v skladu s postopkom iz člena 108(2) PDEU. V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 14. februarja 1990 v zadevi *Francija proti Komisiji* („Boussac“), C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, točka 9 in točke 10–22. To ne izključuje možnosti, da Komisija v določenih primerih izda odredbo o vračilu; glej točko 27.

14. Ker PDEU ne vsebuje izrecne določbe o vračilu nezakonite državne pomoči, je Sodišče odločilo, da je vračilo nujna posledica splošne prepovedi državne pomoči v skladu s členom 107(1) PDEU in štiti učinkovitost obveznosti mirovanja iz člena 108(3) PDEU ⁽¹⁸⁾.
15. Sodišči Unije sta pozneje zagotovili dodatne smernice glede obsega obveznosti mirovanja in o tem, kako jo izpolniti. Pravila in postopki iz postopkovne in izvedbene uredbe temeljijo na sodni praksi.

2.1 Namen in obseg vračila

16. Namen vračila je ponovno vzpostaviti razmere, kakršne so na notranjem trgu obstajale pred izplačilom pomoči ⁽¹⁹⁾. Z vračilom nezakonite pomoči njen prejemnik dejansko izgubi prednost, ki jo je imel pred svojimi konkurenti ⁽²⁰⁾. Za odpravo kakršnih koli prednosti, ki so lahko povezane z nezakonito pomočjo, se zagotovi tudi vračilo obresti na znesek pomoči, ki je bil nezakonito dodeljen (v nadaljnjem besedilu: obresti vračila). S poplačilom obresti vračila upravičenec do pomoči izgubi finančno prednost, ki izhaja iz zadevne pomoči, ki mu je bila na voljo brezplačno od datuma, ko mu je bila dana na voljo, do njenega vračila ⁽²¹⁾.
17. Člen 16(1) postopkovne uredbe določa, da mora Komisija odrediti vračilo nezakonite in nezdružljive pomoči, razen če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Evropske unije. Komisija s sklepom o vračilu državi članici odredi, da zagotovi vračilo pomoči.
18. Člen 16(2) postopkovne uredbe določa, da je treba pomoč vrniti skupaj z obrestmi, ki se natečejo do datuma dejanskega vračila pomoči; izvedbena uredba določa metodo za izračun obresti vračila (glej oddelek 4.4.2).
19. Nenazadnje, člen 16(3) postopkovne uredbe določa, da „se vračilo izvede nemudoma in skladno s postopki, določenimi v nacionalnem pravu zadevne države članice, če omogočajo takojšnje in učinkovito izvajanje sklepa Komisije“.

2.2 Načelo lojalnega sodelovanja

2.2.1 Splošno načelo

20. Člen 4(3) Pogodbe o Evropski uniji ⁽²²⁾ (v nadaljnjem besedilu: PEU) določa, da morajo države članice podpirati Evropsko unijo pri izpolnjevanju njenih nalog. Evropska unija in države članice si morajo na podlagi načela lojalnega sodelovanja medsebojno pomagati pri izpolnjevanju teh nalog, da bi dosegle cilje Evropske unije.
21. To načelo, ki se uporablja za vse odnose med Komisijo in državami članicami, je zlasti pomembno za politiko vračila državne pomoči ⁽²³⁾.
22. Komisija in države članice morajo sodelovati v dobri veri v vseh fazah postopka v zvezi z državno pomočjo, zlasti med preiskavo v skladu s členom 108(2) PDEU. Dobro sodelovanje že med preiskavo lahko omogoči lažjo in hitrejšo izvedbo sklepa o vračilu.

2.2.2 Načelo, ki se uporablja za izmenjavo informacij

23. Država članica, na katero se nanaša sklep o vračilu, mora Komisiji redno poročati o njegovem izvajanju. To sodelovanje Komisiji omogoča, da oceni, ali se sklep o vračilu pravilno izvaja, in da lažje prepozna morebitno potrebo po podpori.
24. Zlasti lahko Komisija da na voljo primere preglednic za države članice za zagotavljanje informacij o upravičencih do pomoči in zneskih pomoči. Komisija lahko zagotovi tudi primere izračunov pomoči, ki jo je treba vrniti, ki temeljijo na formulah ali metodologijah, določenih v ustreznem sklepu o vračilu.

⁽¹⁸⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. decembra 1973 v zadevi Lorenz GmbH proti Bundesrepublik Deutschland in drugi, C-120/73, ECLI:EU:C:1973:152, točki 3 in 4.

⁽¹⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. decembra 2012 v zadevi Komisija proti Španiji („Magesfa II“), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, točka 105.

⁽²⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 4. aprila 1995 v zadevi Komisija proti Italiji („Alfa Romeo“), C-348/93, ECLI:EU:C:1995:95, točka 27.

⁽²¹⁾ Glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 8. junija 1995 v zadevi Siemens proti Komisiji, T-459/93, ECLI:EU:T:1995:100, točke 97–101.

⁽²²⁾ UL C 202, 7.6.2016, str. 13.

⁽²³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Biria Gruppe“), C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točki 51 in 56.

25. V zvezi s tem lahko Komisija v skladu s sklepom o vračilu pomaga zadevni državi članici, tako da podrobno opredeli dokazni standard in vrsto dokazov, ki se med drugim zahtevajo za ugotovitev identitete upravičencev do pomoči, zneska pomoči, ki ga je treba vrniti, in zneskov, ki so na koncu vrnjeni. Komisija lahko da na voljo tudi primere pogodb o računih za hrambo sredstev (glej točko 118).

2.3 Obveznost vračila

26. Vračilo državne pomoči ni kazeno⁽²⁴⁾, ampak logična posledica ugotovitve, da je pomoč nezakonita⁽²⁵⁾, in ne sme biti odvisno od oblike dodeljene pomoči⁽²⁶⁾. Vračila zato ni mogoče obravnavati kot nesorazmernega s cilji PDEU v zvezi z državno pomočjo⁽²⁷⁾ niti zanj ni mogoče šteti, da pomeni neupravičeno obogatitev za zadevno državo članico, saj zagotavlja le povrnitev zneska, ki se upravičencem ne bi smel izplačati⁽²⁸⁾.
27. Komisija lahko v skladu s členom 13(2) postopkovne uredbe uporabi svojo diskrecijsko pravico in sprejme odredbo o vračilu že med preiskavo zadevnih ukrepov pomoči, tj. pred sprejetjem končnega sklepa o združljivosti ukrepov pomoči z notranjim trgov, če je izpolnjena vrsta kumulativnih meril.
28. V nasprotju s tem pa Komisija pri sprejetju sklepa, v katerem je ugotovljeno, da je pomoč nezdružljiva z notranjim trgov (v nadaljnjem besedilu: negativni sklep), nima diskrecijske pravice in mora določiti vračilo pomoči⁽²⁹⁾, razen če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Evropske unije. Zato Komisiji po ugotovitvi, da je ukrep pomoči nezakonit in nezdružljiv z notranjim trgov, ni treba navesti dodatnih razlogov za odredbo vračila pomoči⁽³⁰⁾.
29. Ne glede na to, ali je vir obveznosti vračila odredba o vračilu ali sklep o vračilu, mora zadevna država članica učinkovito in nemudoma izvršiti vračilo v skladu s členom 16(2) in (3) postopkovne uredbe. Ukrepi, ki jih sprejmejo države članice, ne smejo imeti takojšnjega in učinkovitega izvajanja sklepa o vračilu le za svoj cilj, ampak ga morajo dejansko doseči⁽³¹⁾.

2.4 Omejitve obveznosti vračila

2.4.1 Splošna načela prava Evropske unije

30. V skladu s členom 288 PDEU so sklepi v celoti zavezujoči za naslovnike. V primeru državne pomoči Komisija naslovi svoj sklep na zadevno državo članico, ki ga mora izvršiti⁽³²⁾ s sprejetjem vseh ukrepov, potrebnih za zagotovitev njegovega izvajanja, vključno z začasnimi ukrepi⁽³³⁾. Za sklepe Komisije velja domneva zakonitosti in ostanejo zavezujoči v vseh elementih, tudi ko tečejo postopki pred sodiščema Unije⁽³⁴⁾.
31. Komisija v skladu s sodno prakso sodišč Unije in členom 16(1) postopkovne uredbe ne zahteva vračila državne pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Evropske unije.

⁽²⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. junija 1999 v zadevi Belgija proti Komisiji („Maribel bis/ter scheme“), C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, točka 65.

⁽²⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. decembra 2016 v združenih zadevah Komisija proti Aer Lingus, C-164/15 in C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, točki 114 in 116.

⁽²⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. septembra 2015 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia II“), C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, točka 41.

⁽²⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji („Tubemeuse“), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, točka 66.

⁽²⁸⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 1. marca 2017 v zadevi SNMC proti Komisiji, T-454/13, ECLI:EU:T:2017:134, točka 269.

⁽²⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 7. marca 2002 v zadevi Italija proti Komisiji („Ukrepi za zaposlovanje I“) C-310/99, ECLI:EU:C:2002:143, točka 99.

⁽³⁰⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 20. septembra 2011 v združenih zadevah Regione autonoma della Sardegna in drugi proti Komisiji, T-394/08, T-408/08, T-453/08 in T-454/08, ECLI:EU:T:2011:493, točka 152.

⁽³¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. marca 2012 v zadevi Komisija proti Italiji („Hotelirska industrija na Sardiniji“), C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, točka 35.

⁽³²⁾ Glej člen 31(2) postopkovne uredbe, v katerem je navedeno, da se negativni sklepi naslovijo na zadevno državo članico.

⁽³³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 14. novembra 2018 v zadevi Komisija proti Grčiji („Hellenic Shipyards II“), C-93/17, ECLI:EU:C:2018:903, točka 69.

⁽³⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, točka 44.

32. Niti v PEU niti v PDEU niso opredeljena ali navedena splošna načela prava Evropske unije; namesto tega sta jih sodišči Unije izpeljali iz splošnih načel, skupnih zakonom držav članic. Naslednji odstavki obravnavajo splošna načela prava Evropske unije, na katera so sklicevanja v okviru izvajanja obveznosti vračila najpogostejša.
33. Ker na teh načelih temelji celotni pravni okvir Evropske unije, se v okviru politike vračila državne pomoči razlagajo ozko ⁽³⁵⁾. Zato ni mogoče sprejeti splošnih trditev o domnevni kršitvi splošnega načela prava Evropske unije.

2.4.1.1 Načelo pravne varnosti

34. Načelo pravne varnosti zahteva, da so pravna pravila jasna in natančna ter da je njihov učinek predvidljiv, tako da lahko zainteresirane strani ugotovijo svoje stališče v situacijah in pravnih razmerjih, ki jih ureja pravo Evropske unije ⁽³⁶⁾. Zato je državam članicam in upravičencem zagotovljeno varstvo pred nalogo za vračilo v primeru kršitve pravne varnosti.
35. Sodišči Unije sta podali ozko razlago načela pravne varnosti in se strinjali, da se vračilo omeji samo v izjemnih okoliščinah, ki se ocenijo za vsak primer posebej.
36. Če je bila državna pomoč dodeljena v nasprotju z obveznostjo mirovanja, zamuda Komisije pri izvajanju njenih nadzornih pooblastil in odreditvi vračila pomoči ni zadosten pravni razlog za omejitev ali izključitev vračila ⁽³⁷⁾.
37. Poleg tega načeli primarnosti in učinkovitosti prava Evropske unije pomenita, da se države članice in upravičenci do pomoči v primeru domnevnega neskladja med nacionalnim pravom in pravom Evropske unije ne morejo zanašati na načelo pravne varnosti za omejitev vračila. Pravo Evropske unije ima prednost, nacionalni predpisi pa se ne uporabljajo ali se razlagajo tako, da se ohrani učinkovitost prava Evropske unije ⁽³⁸⁾.
38. V skladu s pravom nekaterih držav članic postane zaradi sprejetja sklepa Komisije o vračilu nacionalna pravna podlaga ukrepa pomoči nična in neveljavna z datumom njenega začetka veljavnosti. Ob upoštevanju načela učinkovitosti nobena taka določba v nacionalnem pravu ne more vplivati na zakonitost sklepa Komisije in obveznost vračila. Vračilo ne more biti odvisno od posledic neizpolnjevanja obveznosti mirovanja v skladu z nacionalnim pravom ⁽³⁹⁾.

2.4.1.2 Načelo varstva legitimnih pričakovanj

39. Načelo varstva legitimnih pričakovanj ⁽⁴⁰⁾ je posledica načela pravne varnosti in sodišči Unije ju uporabljata skupaj. Nanaša se na vse osebe, ki imajo lahko upravičena in dobro utemeljena pričakovanja ter so od pristojnih institucij Evropske unije prejele natančna, brezpogojna in skladna zagotovila. Navedena zagotovila morajo biti podeljena v skladu z veljavnimi predpisi ⁽⁴¹⁾. To načelo torej varuje upravičena pričakovanja držav članic in upravičencev do pomoči, da Komisija vračila pomoči ne bo odredila.

⁽³⁵⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 20. septembra 2011 v združenih zadevah Regione autonoma della Sardegna in drugi proti Komisiji, T-394/08, T-408/08, T-453/08 in T-454/08, ECLI:EU:T:2011:493, točka 283.

⁽³⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 15. februarja 1996 v zadevi Duff in drugi, C-63/93, ECLI:EU:C:1996:51, točka 20.

⁽³⁷⁾ Načelo pravne varnosti Komisiji preprečuje, da bi za nedoločen čas zamujala pri izvajanju svojih pooblastil. Vendar je Sodišče odločilo, da „zamuda Komisije pri izvajanju njenih pooblastil nadzora in pri odredbi za vračilo te pomoči povzroči nezakonitost te odločbe o vračilu le v izjemnih primerih, kot sta očitno nedelovanje Komisije in očitna kršitev obveznosti skrbnega ravnanja“: glej sodbo Sodišča z dne 22. aprila 2008 v zadevi Komisija proti Salzgitter, C-408/04 P, ECLI:EU:C:2008:236, točka 106. Z zadevi GIE Fiscaux je Komisija odločila, da je treba v zadevnem primeru zaradi posebne kombinacije izjemnih okoliščin vračilo omejiti na pomoč, dodeljeno po datumu sklepa Komisije o začetku formalne preiskave v skladu s členom 6 postopkovne uredbe, da bi se tako zaščitilo načelo pravne varnosti. Glej odločbo Komisije o shemi pomoči, ki jo je izvajala Francija na podlagi člena 39 CA Splošnega zakonika o davkih – Državna pomoč C 46/2004 (ex NN 65/2004) (UL L 112, 30.4.2007, str. 41).

⁽³⁸⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Franciji („Scott“), C-232/05, ECLI:EU:C:2006:651, točke 50–53.

⁽³⁹⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 7. oktobra 2010 v zadevi DHL Aviation in DHL Hub Leipzig proti Komisiji, T-452/08, ECLI:EU:T:2010:427, točki 34 in 41.

⁽⁴⁰⁾ V zvezi z načelom varstva legitimnih pričakovanj glej sodbo Sodišča z dne 20. septembra 1990 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-5/89, ECLI:EU:C:1990:320, točki 13 in 14.

⁽⁴¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 24. marca 2011 v zadevi ISD Polska in drugi proti Komisiji, C-369/09 P, ECLI:EU:C:2011:175, točka 123; sodbo Sodišča z dne 16. decembra 2010 v zadevi Kahla Thüringen Porzellan proti Komisiji, C-537/08 P, ECLI:EU:C:2010:769, točka 63; in sodbo Sodišča z dne 16. decembra 2008 v zadevi Masdar (Združeno kraljestvo) proti Komisiji, C-47/07, ECLI:EU:C:2008:726, točki 34 in 81.

40. Glede na obvezno naravo člena 108(3) PDEU države članice, katerih organi so dodelili pomoč v nasprotju z obveznostjo mirovanja, ne morejo trditi, da kršitev obveznosti ustvarja legitimna pričakovanja upravičenca, da vračilo pomoči ne bo zahtevano. Sicer člena 107 in 108 PDEU ne bi imela nikakršnega učinka ⁽⁴²⁾.
41. Podobno upravičenec do pomoči v primeru kršitve obveznosti mirovanja ne more trditi, da ima legitimna pričakovanja, da je bila dodelitev pomoči zakonita, razen v posebnih okoliščinah ⁽⁴³⁾. Skrben gospodarski subjekt bi moral biti sposoben ugotoviti, ali je Komisija pomoč ustrezno odobrila ⁽⁴⁴⁾. To načelo se uporablja tudi za mala podjetja ⁽⁴⁵⁾.
42. Sodišči Unije sta opredelili vrsto okoliščin, ki ne ustvarjajo legitimnih pričakovanj in ki zato ne morejo omejevati ali izključevati vračila zadevne pomoči. Zlasti naslednje okoliščine ne ustvarjajo legitimnih pričakovanj:
- molk Komisije, kar zadeva ukrep pomoči, ki ji je bil priglašen ⁽⁴⁶⁾;
 - nedejavnost Komisije pri odzivanju na ukrep pomoči, ki ni bil priglašen ⁽⁴⁷⁾;
 - sprejetje sklepa o začetku formalne preiskave v skladu s členom 6 postopkovne uredbe, v kateri Komisija opravi le začasno oceno ukrepa pomoči, saj upravičenec do pomoči legitimnih pričakovanj ne more utemeljiti na začasnem sklepu ⁽⁴⁸⁾;
 - razmeroma dolga odsotnost ukrepanja Komisije ⁽⁴⁹⁾;
 - predhodni sklep Komisije ⁽⁵⁰⁾;
 - sprejetje več zaporednih sklepov Komisije o odobritvi dodelitve pomoči, ki sta jih sodišči Unije nato razglasili za nične ⁽⁵¹⁾;

⁽⁴²⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. junija 2011 v združenih zadevah Diputación Foral de Vizcaya in drugi proti Komisiji C-465/09 P do C-470/09 P, ECLI:EU:C:2011:372, točka 150.

⁽⁴³⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 15. novembra 2018 v zadevi Deutsche Telekom proti Komisiji, T-207/10, ECLI:EU:T:2018:786, točka 42. Sodišče je obstoj legitimnih pričakovanj upravičenca do pomoči ugotovilo samo enkrat, in sicer v sodbi v zadevi RSV. Glej sodbo Sodišča z dne 24. novembra 1987 v zadevi RSV proti Komisiji, C-223/85, ECLI:EU:C:1987:502. Vendar sta sodišči Unije opozorili na izjemne okoliščine v tej zadevi ter zavrnili razširitev varstva legitimnih pričakovanj prek izjemnih okoliščin, opredeljenih v zadevi RSV; glej na primer sodbo Sodišča prve stopnje z dne 14. januarja 2004 v zadevi Fleuren Compost proti Komisiji, T-109/01, ECLI:EU:T:2004:4, točke 145–148, in sodbo Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Italija proti Komisiji, C-298/00 P, ECLI:EU:C:2004:240, točka 90.

⁽⁴⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 20. marca 1997 v zadevi Land Rheinland-Pfalz proti Alcan Deutschland, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, točka 25.

⁽⁴⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Italija proti Komisiji, C-298/00 P, ECLI:EU:C:2004:240, točka 88.

⁽⁴⁶⁾ Glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 30. novembra 2009 v združenih zadevah Francija proti Komisiji, T-427/04 in T-17/05, ECLI:EU:T:2009:474, točka 261.

⁽⁴⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 8. decembra 2011 v zadevi France Télécom proti Komisiji, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, točke 58–60.

⁽⁴⁸⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 27. februarja 2013 v zadevi Nitrogénművek Vegyipari proti Komisiji, T-387/11, ECLI:EU:T:2013:98, točka 121, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 25. marca 2009 v zadevi Alcoa Trasformazioni proti Komisiji, T-332/06, ECLI:EU:T:2009:79, točka 61.

⁽⁴⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 28. julija 2011 v združenih zadevah Diputación Foral de Vizcaya in drugi proti Komisiji C-471/09 P do C-473/09 P, ECLI:EU:C:2011:521, točke 64–65, 68 in 75–77.

⁽⁵⁰⁾ Predhodni sklep, v katerem je ugotovljeno, da določen ukrep ne pomeni državne pomoči, ali navedeno, da je določen ukrep pomoči združljiv z notranjim trgovom, je treba razumeti tako, da se strogo nanaša na določena dejstva in okoliščine zadevnega primera. Vsak primer je treba oceniti ločeno. Tako je Sodišče, na primer, odločilo, da predhodni sklep, s katerim je razglašeno, da ukrep ne pomeni državne pomoči za omejeno obdobje in na podlagi okoliščin v danem času, ne more ustvariti legitimnih pričakovanj v zvezi s prihodnjo oceno narave državne pomoči podobnega ukrepa. Glej sodbo Sodišča z dne 21. julija 2011 v zadevi Alcoa Trasformazioni proti Komisiji, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, točke 72–75. Do spremembe okoliščin pride, če Komisija spremeni svojo presojo ukrepa le na podlagi strožje uporabe pravil Pogodbe na področju državnih pomoči. V tem primeru je Sodišče ugotovilo, da so upravičenci do pomoči upravičeno pričakovali, da jim bo s sklepom Komisije o razveljavitvi njenega prejšnjega pristopa zagotovljen čas, potreben za obravnavanje zadevne spremembe, in da bodo zato lahko izkoristili varstvo legitimnih pričakovanj. V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 22. junija 2006 v združenih zadevah Belgija proti Komisiji („Forum 187“), C-182/03 in C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, točka 71.

⁽⁵¹⁾ V sodbi v zadevi CELF II je Sodišče odločilo, da nenavadno zaporedje razglasitev ničnosti načeloma odraža težavnost zadeve in zdi se, – daleč od tega, da bi zaradi njega nastala legitimna pričakovanja – da bi lahko upravičencu vzbudilo dvom o združljivosti sporne pomoči. Glej sodbo Sodišča z dne 11. marca 2010 v zadevi CELF in ministre de la Culture et de la Communication proti Komisiji („CELF II“), C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, točke 51–52 in 55.

— predlog sklepa Komisije, predložen Svetu ⁽⁵²⁾.

2.4.1.3 Načelo pravnomočnosti

43. Načelo pravnomočnosti določa, da „sodnih odločb, ki so postale pravnomočne po tem, ko so bila izčrpana vsa razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati“ ⁽⁵³⁾.
44. Sodišče je priznalo pomen tega načela tako v pravnem redu Evropske unije kot v pravnih sistemih držav članic ⁽⁵⁴⁾. Ker pa njegova uporaba ne sme ogroziti primarnosti in učinkovitosti prava Evropske unije, se načelo pravnomočnosti ne more uporabiti za utemeljitev kršitve prava Evropske unije in za izključitev vračila državne pomoči ⁽⁵⁵⁾.
45. Pravila Evropske unije o državni pomoči v skladu z načelom primarnosti prava Evropske unije prevladajo nad neskladnimi nacionalnimi zakoni, ki se ne smejo uporabljati. To velja tudi za nacionalna pravila in sodne odločbe, če je v skladu z njihovim učinkom uporaba načela pravnomočnosti v nasprotju s pravili Evropske unije o državni pomoči.
46. Zlasti v zvezi z nezakonito pomočjo velja, da čeprav so pravila o izvajanju načela pravnomočnosti v skladu z načelom postopkovne avtonomije stvar pravnega sistema posameznih držav članic, ne smejo povzročiti, da bi katera koli pravnomočna odločitev nacionalnega sodišča pomenila oviro za izpeljavo potrebnih posledic iz kršitve obveznosti mirovanja, niti ne smejo povzročiti, da bi bilo nacionalnim sodiščem ali organom onemogočeno, da izpeljejo potrebne posledice iz kršitve obveznosti mirovanja ⁽⁵⁶⁾.

2.4.1.4 Absolutna nezmožnost vračila

47. V zvezi s tem načelo, v skladu s katerim „ni nihče zavezan k temu, da opravi nemogoče“, spada med splošna načela prava Evropske unije ⁽⁵⁷⁾. Obstoj izjemnih okoliščin, zaradi katerih je absolutno nemogoče, da bi država članica izvršila sklep o vračilu, je edini razlog, ki ga Sodišče priznava kot utemeljenega za neizvršitev zadevnega sklepa s strani države članice ⁽⁵⁸⁾.
48. Sodišči Unije absolutno nezmožnost razlagata ozko. Država članica mora dokazati, da si je v dobri veri prizadevala za doseglo vračila pomoči, in mora s Komisijo sodelovati v skladu s členom 4(3) PEU, da bi se nastale težave premostile ⁽⁵⁹⁾.
49. Dokazno breme nosi država članica, ki mora dokazati obstoj razlogov, ki upravičujejo nevrčilo ⁽⁶⁰⁾ ali le delno vrčilo nezdržljive pomoči. Vrsta dokazov, potrebnih, da se dokaže absolutna nezmožnost vračila, je odvisna od posebnih značilnosti posameznega primera.
50. Zadevna država članica ne more dokazati absolutne nezmožnosti izvršitve sklepa o vračilu le s tem, da Komisijo obvesti o pravnih, političnih, praktičnih ali notranjih težavah ⁽⁶¹⁾.

⁽⁵²⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 24. marca 2011 v zadevi ISD Poljska in drugi proti Komisiji, C-369/09 P, ECLI:EU:C:2011:175, točka 124.

⁽⁵³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 22. decembra 2010 v zadevi Komisija proti Slovaški („Frucona Košice“), C-507/08, ECLI:EU:C:2010:802, točka 59.

⁽⁵⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 24. januarja 2013 v zadevi Komisija proti Španiji („Magefesa“), C-529/09, ECLI:EU:C:2012:31, točka 64.

⁽⁵⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 18. julija 2007 v zadevi Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, točke 61–63, in sodbo Sodišča z dne 11. novembra 2015 v zadevi Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točka 45.

⁽⁵⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. novembra 2015 v zadevi Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, točka 40; glej tudi sodbo Sodišča z dne 5. marca 2019 v zadevi Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2009:172, točki 138 in 139.

⁽⁵⁷⁾ Sodba Sodišča z dne 6. novembra 2018 v združenih zadevah Scuola Elementare Maria Montessori proti Komisiji, C-622/16 P do C-624/16 P, ECLI:EU:C:2018:873, točki 82 in 79.

⁽⁵⁸⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. novembra 2017 v zadevi Komisija proti Grčiji („Larco“), C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, točka 28.

⁽⁵⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 12. februarja 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Plans de Campagne“), C-37/14, ECLI:EU:C:2015:90, točka 67.

⁽⁶⁰⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, točki 52 in 53.

⁽⁶¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. novembra 2017 v zadevi Komisija proti Grčiji („Larco“), C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, točka 29; glej tudi sodbo Sodišča z dne 6. novembra 2018 v združenih zadevah Scuola Elementare Maria Montessori proti Komisiji, C-622/16 P do C-624/16 P, ECLI:EU:C:2018:873, točki 91 in 95.

51. Tako se zadevna država članica, da bi upravičila neizvajanje sklepa o vračilu, ne more sklicevati na obstoj absolutne nezmožnosti na podlagi zahtev nacionalne zakonodaje, kot so nacionalni zastaralni roki⁽⁶²⁾, neobstoja pravice v nacionalni zakonodaji do naložitve vračila⁽⁶³⁾ ali pravna praznina⁽⁶⁴⁾. Prav tako se država članica ne more sklicevati na določbe, prakse ali razmere, ki prevladujejo v njenem nacionalnem pravnem redu, vključno z zaskrbljenostjo zaradi socialnih nemirov⁽⁶⁵⁾, da bi upravičila svoje neizpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz prava Evropske unije⁽⁶⁶⁾. Samo v zelo specifičnih primerih je lahko podlaga za absolutno nezmožnost pravna, če je skladna s pravom Evropske unije⁽⁶⁷⁾.
52. Države članice morajo nemudoma opredeliti in sprejeti potrebne ukrepe⁽⁶⁸⁾. Za doseg tega cilja mora zadevna država članica morda sprejeti nove pravne akte, vključno z zakonodajo, ali razveljaviti določbe nacionalne zakonodaje, ki ne omogočajo hitre odprave nastalih težav. Nenazadnje morajo biti poskusi zagotovitve vračila izčrpní in ustrezno podprti z dokazi⁽⁶⁹⁾.
53. Prav tako na obveznost vračila pomoči ne vpliva gospodarski položaj upravičenca. Dejstvo, da je podjetje v finančnih težavah ali celo insolventno, ni dokaz, da vračilo ni mogoče⁽⁷⁰⁾, razen če je bilo podjetje likvidirano in nima premoženja, ki bi ga bilo mogoče izterjati⁽⁷¹⁾ (glej oddelek 4.8). Poleg tega pomoči ni mogoče vrniti, če je upravičenec že prenehal obstajati in nima pravnega ali gospodarskega naslednika (glej točko 135).
54. Cilj vračila ni povečati donos držav članic, ampak ponovno vzpostaviti razmere, kakršne so na notranjem trgu obstajale pred dodelitvijo pomoči. Zato morebitne izgube za državo članico kot delničarja ali upnika ne upravičujejo njenega neizpolnjevanja obveznosti vračila.
55. Čeprav je absolutna nezmožnost vračila običajno vprašanje, ki se pojavi med izvajanjem sklepa o vračilu, se lahko ugotovi že med formalno preiskavo Komisije v skladu s členom 6 postopkovne uredbe⁽⁷²⁾.

2.4.2 Zastaralni rok

56. Člen 17(1) postopkovne uredbe določa, da imajo pooblastila Komisije v zvezi z vračilom pomoči desetletni zastaralni rok (v nadaljnjem besedilu: zastaralni rok).
57. V skladu s členom 17(2) postopkovne uredbe zastaralni rok začne teči na dan, ko je dodeljena nezakonita pomoč upravičencu⁽⁷³⁾ kot individualna pomoč ali kot pomoč v okviru sheme pomoči⁽⁷⁴⁾. V primeru sheme pomoči zastaralni rok ne začne teči na datum sprejetja njene pravne podlage, ampak od trenutka, ko je v okviru take sheme dodeljena individualna pomoč⁽⁷⁵⁾.

⁽⁶²⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 20. marca 1997 v zadevi Land Rheinland-Pfalz proti Alcan Deutschland, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, točke 34–37.

⁽⁶³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. marca 1991 v zadevi Italija proti Komisiji („Lanerossi“), C-303/88, ECLI:EU:C:1991:136, točki 52 in 60.

⁽⁶⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. oktobra 2013, Komisija proti Grčiji („Ellinikos Xrysos“), C-263/12, EU:C:2013:673, točka 36.

⁽⁶⁵⁾ V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da „[k]ar zadeva nastanek morebitnih socialnih nemirov, ki bi lahko ogrozili javni red, mora država članica v skladu z ustaljeno sodno prakso, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 86 sklepnih predlogov, ob nevarnosti takih nemirov sprejeti vse ustrezne ukrepe za zagotovitev polne učinkovitosti prava Evropske unije, da se zagotovi pravilno izvajanje tega prava v interesu vseh gospodarskih subjektov, razen če se ne dokaže, da bi bile posledice ukrepanja te države za javni red take, da se s sredstvi, ki jih ima, ne bi mogla spopasti z njimi“. Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, točka 52.

⁽⁶⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. septembra 2015 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia II“), C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, točka 51.

⁽⁶⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Biria Gruppe“), C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točka 49.

⁽⁶⁸⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, točka 49.

⁽⁶⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, točka 57.

⁽⁷⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 15. januarja 1986 v zadevi Komisija proti Belgiji, C-52/84, ECLI:EU:C:1986:3, točka 14.

⁽⁷¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 15. januarja 2002 v zadevi Komisija proti Belgiji, C-52/99, ECLI:EU:C:1986:408, točka 37.

⁽⁷²⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 6. novembra 2018 v združenih zadevah Scuola Elementare Maria Montessori proti Komisiji, C-622/16 P do C-624/16 P, ECLI:EU:C:2018:873, točki 82 in 84.

⁽⁷³⁾ Sodba Splošnega sodišča z dne 25. januarja 2018, v zadevi BSCA proti Komisiji, T-818/14, ECLI:EU:T:2018:33, točka 72.

⁽⁷⁴⁾ Pojma „shema pomoči“ in „individualna pomoč“ sta opredeljena v členu 1(d) oziroma (e) postopkovne uredbe.

⁽⁷⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 8. decembra 2011 v zadevi France Télécom proti Komisiji, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, točka 80.

58. Datum dodelitve pomoči je odvisen od narave zadevne pomoči. V primeru večletne sheme v obliki plačil ali drugih finančnih prednosti, ki se dodeljujejo periodično, sta lahko datum sprejetja pravnega akta, ki je podlaga za shemo pomoči, in datum, na katerega se zadevnim podjetjem dejansko dodeli pomoč, precej narazen. V tem primeru je treba za izračun zastaralnega roka šteti, da je bila pomoč upravičencu dodeljena šele na datum, na katerega jo je dejansko prejel ⁽⁷⁶⁾.
59. Načelo iz točke 58 se uporablja tudi za shemo pomoči, ki vključuje davčne ukrepe, ki se dodeljujejo periodično (npr. davčne olajšave v vsaki letni ali polletni davčni napovedi itd.) in za katere zastaralni rok za vsak davčni ukrep začne teči na datum zapadlosti davka.
60. Za izvršitev sklepa o vračilu bodo morale zadevne države članice morda izvesti kontrole, na primer davčne revizije nekaterih poslovnih let, tudi če bi bilo njihovo izvajanje v skladu z nacionalno zakonodajo časovno omejeno. V takem primeru nacionalna pravila o zastaranju ne morejo upravičiti neizpolnjevanja obveznosti vračila in se po potrebi ne smejo uporabljati ⁽⁷⁷⁾.
61. Ker je preiskava ukrepa pomoči dvostranski postopek med državo članico in Komisijo, se lahko potem, ko začne teči zastaralni rok, prekine s kakršnim koli ukrepom Komisije ali države članice na zahtevo Komisije ⁽⁷⁸⁾. To velja ne glede na to, ali je bil upravičencu do pomoči ukrep sporočen ⁽⁷⁹⁾ ali je zanj izvedel. Če je sklep Komisije v postopku pred sodiščem Unije, se zastaralni rok začasno odloži do konca postopka.
62. Člen 17(3) postopkovne uredbe določa, da „[se] [k]akršna koli pomoč, pri kateri je zastaralni rok potekel, [...] šteje kot veljavna pomoč“. Zastaralni rok, določen s postopkovno uredbo, zgolj preprečuje vračilo pomoči, dodeljene več kot 10 let pred prvim posredovanjem Komisije ⁽⁸⁰⁾.

2.5 Uporaba nacionalnega prava ter takojšnje in učinkovito izvajanje sklepov Komisije o vračilu

63. S členom 16(3) postopkovne uredbe so bile kodificirane zahteve načela učinkovitosti ⁽⁸¹⁾. Obveznost vračila je izpolnjena šele, ko zadevna država članica učinkovito doseže vračilo zneska nezdružljive pomoči, vključno z obrestmi za vračilo ⁽⁸²⁾ (v nadaljnjem besedilu: celotni znesek vračila).
64. Zadevna država članica lahko izbere način izpolnitve svoje obveznosti vračila pomoči, če so v skladu z načelom učinkovitosti ⁽⁸³⁾ in načelom enakovrednosti ⁽⁸⁴⁾. Vprašanje, ali je zadevna država članica takoj in učinkovito izpolnila obveznost vračila v skladu z navedenimi načeli, se lahko presoja samo za vsak primer posebej ⁽⁸⁵⁾.

3. VLOGA KOMISIJE IN ZADEVNIH DRŽAV ČLANIC

65. Komisija in države članice imajo pomembno vlogo pri izvajanju sklepov o vračilu ter morajo prispevati k učinkovitemu izvajanju politike vračil. Dosledno izvajanje politike vračila skupaj s tesnim in proaktivnim sodelovanjem učinkovito odpravlja izkrivljanje konkurence na notranjem trgu in spodbuja njegov polni potencial.

⁽⁷⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 8. decembra 2011 v zadevi France Télécom proti Komisiji, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, točka 82.

⁽⁷⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 20. marca 1997 v zadevi Land Rheinland-Pfalz proti Alcan Deutschland, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, točke 34–37.

⁽⁷⁸⁾ Na primer, zahteva po podatkih, ki jo Komisija pošlje zadevni državi članici, prekine zastaralni rok in čas začne teči znova. Glej sodbo Sodišča z dne 26. aprila 2018 v zadevi ANGED, C-223/16, ECLI:EU:C:2018:280, točki 84 in 85.

⁽⁷⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 6. oktobra 2005 v zadevi Scott proti Komisiji, C-276/03 P, ECLI:EU:C:2005:590, točki 27 in 36.

⁽⁸⁰⁾ Sodba Sodišča z dne 23. januarja 2019 v zadevi Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, točka 52; Glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 30. aprila 2002 v združenih zadevah Gibraltar proti Komisiji, T-195/01 in T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, točka 130.

⁽⁸¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Biria Gruppe“), C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točki 39 in 41.

⁽⁸²⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 6. oktobra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia II“), C-302/09, ECLI:EU:C:2011:634, točki 38 in 39.

⁽⁸³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Franciji („Scott“), C-232/05, ECLI:EU:C:2006:651, točka 49.

⁽⁸⁴⁾ V skladu z načelom enakovrednosti je treba nacionalno pravo uporabljati na nediskriminatoren način v primerjavi s podobnimi primeri, ki jih ureja izključno nacionalna zakonodaja. Glej sodbo Sodišča z dne 13. junija 2002 v zadevi Nizozemska proti Komisiji, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, točka 90.

⁽⁸⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Biria Gruppe“), C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točka 43.

3.1 Vloga Komisije

66. Komisija si v sklepih o vračilu prizadeva opredeliti upravičence nezdružljive pomoči in količinsko ovrednotiti pomoč, ki jo je treba vrniti ⁽⁸⁶⁾. To omogoča hitrejše izvajanje sklepov o vračilu in olajšuje izpolnjevanje obveznosti vračila. Če to ni mogoče, Komisija v sklepu o vračilu opiše metodologijo, po kateri mora država članica opredeliti upravičence in določiti znesek pomoči, ki ga je treba vrniti ⁽⁸⁷⁾.
67. Komisija v skladu z načelom lojalnega sodelovanja pomaga zadevni državi članici pri izvajanju sklepa o vračilu, med drugim z:
- dajanjem na voljo primerov preglednic, z uporabo katerih lahko zadevne države zagotavljajo informacije o upravičencih do pomoči in zneskih pomoči (glej točki 24 in 25);
 - presojo zahtevkov za podaljšanje roka za izvedbo sklepa o vračilu (glej oddelek 4.1);
 - organizacijo uvodnih sestankov (glej oddelek 4.2);
 - zagotavljanjem orodja za izračun obresti za vračilo (glej točko 111);
 - dajanjem na voljo primerov pogodb o računih za hrambo sredstev, primernih za začasno vračilo pomoči (glej točko 118);
 - obveščanjem zadevne države članice o začasni ali dokončni ustavitvi postopka vračila (glej oddelek 4.9).

3.2 Vloga države članice

68. Države članice imajo ključno vlogo pri učinkovitem izvajanju politike vračil. Zlasti z zagotavljanjem točnih in popolnih informacij med formalno preiskavo v skladu s členom 6 postopkovne uredbe lahko prispevajo k sprejetju sklepov o vračilu, ki jih je lažje izvršiti, ter preprečujejo ali zmanjšujejo tveganje, da pomoč ne bi bila vrnjena nemudoma in učinkovito. Država članica se lahko sklicuje zlasti na posebne okoliščine, ki bi jih Komisija po njenem mnenju morala upoštevati pri določitvi roka za izpolnitev obveznosti vračila (glej odstavka 71 in 72).
69. V skladu s členom 16(1) postopkovne uredbe mora zadevna država članica sprejeti vse potrebne ukrepe, da upravičenec vrne pomoč. Na podlagi pravnega sistema zadevne države članice je lahko v postopek vračila vključenih več organov, bodisi na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni. Sklep Komisije, naslovljen na državo članico, je zavezujoč za vse organe zadevne države, vključno s sodišči ⁽⁸⁸⁾.
70. Če ustrezne določbe prava Evropske unije ne obstajajo, mora vsaka država članica izvesti sklep o vračilu z uporabo pravil in postopkov, določenih v nacionalnem pravu ⁽⁸⁹⁾. Vsaka država članica imenuje dejanski subjekt, ki je odgovoren za izvedbo sklepa o vračilu, vendar so nekatere države članice koordinacijo in nadzor nacionalnega postopka vračila zaupale enemu organu. Po izkušnjah Komisije en sam koordinacijski organ prispeva k takojšnjemu in učinkovitemu izvajanju sklepov o vračilu, in sicer z zbiranjem in razširjanjem znanja na nacionalni ravni ter z vzpostavitvijo stabilnega kanala komuniciranja s službami Komisije.

⁽⁸⁶⁾ Čeprav načeloma ni zahtevno identificirati upravičenca do individualne pomoči, Komisija ne more vedno identificirati vseh upravičencev do nezdružljive sheme pomoči, kaj šele natančnega zneska prejete pomoči.

⁽⁸⁷⁾ Komisija ni pravno zavezana, da v sklepu o vračilu navede natančen znesek, ki ga je treba vrniti. Zadostuje, da Komisija v sklep vključi informacije, ki državam članicam omogočajo, da ta znesek določijo same in brez pretiranih težav. Glej sodbo Sodišča z dne 28. julija 2011 v zadevi Mediaset proti Komisiji, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011: 533, točka 126.

⁽⁸⁸⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. maja 1987 v zadevi Albako proti BALM, C-249/85, ECLI:EU:C:1987:245, točka 17. Glej tudi sodbo Sodišča z dne 5. marca 2019 v zadevi Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2009:172, točka 90.

⁽⁸⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 13. junija 2002 v zadevi Nizozemska proti Komisiji („Service stations“), C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, točka 90.

4. IZVAJANJE SKLEPA O VRAČILU

71. Kadar Komisija ugotovi, da je že dodeljena pomoč nezdržljiva z notranjim trgov, in odredi njeno vračilo, mora zadevna država članica v roku, ki ga določi Komisija (v nadaljnjem besedilu: rok za vračilo), ukiniti pomoč⁽⁹⁰⁾ in zagotoviti njeno vračilo, če je to ustrezno⁽⁹¹⁾. Vračilo po roku za vračilo ni v skladu z zahtevami prava Evropske unije in pomeni neizvršitev sklepa o vračilu⁽⁹²⁾. Za zadevno državo članico v vsakem primeru še vedno velja obveznost, da zagotovi vračilo nezakonite pomoči in čim prej po izteku roka za vračilo ustavi kršitev prava Evropske unije.
72. Komisija v sklepu o vračilu določi roka, v katerih mora zadevna država članica (i) predložiti natančne informacije o ukrepih, ki jih načrtuje in jih je že sprejela za izvedbo sklepa o vračilu (na splošno v dveh mesecih od vročitve sklepa) ter (ii) izpolniti obveznost vračila (na splošno v štirih mesecih od vročitve sklepa⁽⁹³⁾). V prvem roku mora država članica običajno zlasti zagotoviti popolne informacije o identiteti upravičencev, če še niso opredeljeni v sklepu o vračilu, znesek, ki ga je treba vrniti, in nacionalni postopek, ki se uporablja za izpolnitev obveznosti vračila.
73. Zadevna država članica lahko prosto izbere nacionalni postopek za izvedbo sklepa o vračilu, če ta omogoča takojšnje in učinkovito izvršitev sklepa o vračilu⁽⁹⁴⁾. Po izkušnjah Komisije so lahko hitri, specializirani upravni postopki zelo učinkoviti in državam članicam omogočajo, da ustrezno izpolnjujejo svoje obveznosti. Ne glede na nacionalni postopek, izbran za izvedbo sklepa o vračilu, je dolžnost pristojnega organa ali sodišča, da zagotovi polni učinek prava Evropske unije⁽⁹⁵⁾.

4.1 Zahtevek za podaljšanje roka za izvedbo sklepa

74. Če država članica v roku za vračilo naleti na težave pri izvajanju sklepa o vračilu, mora te težave predložiti v presojo Komisiji, in sicer dovolj zgodaj, da Komisiji omogoči, da oceni stanje, skupaj s predlogi za ustrezne rešitve⁽⁹⁶⁾. To lahko vključuje predlog za podaljšanje roka za vračilo.
75. V teh primerih morata Komisija in zadevna država članica skupaj v dobri veri premostiti težave ob polnem spoštovanju prava Evropske unije⁽⁹⁷⁾. Zadevna država članica mora Komisiji zagotoviti tudi vse informacije, na podlagi katerih lahko Komisija ugotovi, da bo izbrani način pripeljal do pravnega izvajanja sklepa o vračilu⁽⁹⁸⁾.
76. Praksa Komisije je, da le v izjemnih okoliščinah odobri podaljšanje roka za izvedbo sklepa, če država članica s prepričljivimi dokazi dokaže, da vsi drugi možni ukrepi, ki bi lahko vodili do pravočasne izvedbe sklepa Komisije, ne bi bili učinkoviti.
77. Prošnje za podaljšanje roka za vračilo se ne odobrijo, če so vzrok za zamudo pri vračilu načini in sredstva, ki jih je izbrala država članica, čeprav so obstajale hitrejše možnosti.
78. Prošenj za podaljšanje roka za vračilo po izteku roka ni mogoče odobriti za nazaj⁽⁹⁹⁾ (glej točko 71).

⁽⁹⁰⁾ To pomeni, da mora država članica sprejeti vse potrebne ukrepe za ponovno vzpostavitev razmer, kakršne so obstajale pred dodelitvijo pomoči, vključno z, na primer, prekinitvijo pogodbe. Glej sodbo Sodišča z dne 8. decembra 2011 v zadevi Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, točke 45–47.

⁽⁹¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 20. marca 1997 v zadevi Land Rheinland-Pfalz proti Alcan Deutschland, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, točka 34.

⁽⁹²⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 22. decembra 2010 v zadevi Komisija proti Italiji („Družbe, katerih delnice so začele kotirati na borzi“), C-304/09, ECLI:EU:C:2010:812, točka 32.

⁽⁹³⁾ Komisija lahko na podlagi posebnih okoliščin primera določi drugačen rok za vračilo. Glej točko 68.

⁽⁹⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Biria Gruppe“), C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točka 41.

⁽⁹⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 5. marca 2019 v zadevi Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2009:172, točka 91.

⁽⁹⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. novembra 2017 v zadevi Komisija proti Grčiji („Larco“), C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, točka 29.

⁽⁹⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 20. marca 2014 v zadevi Rouse Industry proti Komisiji, C-271/13 P, ECLI:EU:C:2014:175, točka 78.

⁽⁹⁸⁾ Za primere načinov izvedbe glej sodbo Sodišča z dne 12. decembra 2002 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-209/00, ECLI:EU:C:2002:747, točke 40–44.

⁽⁹⁹⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, točka 45.

4.2 Uvodni sestanek

79. Komisija po navadi kmalu po vročitvi sklepa o vračilu organizira uvodni sestanek z organi zadevnih držav članic. Ta se po možnosti organizira v roku enega meseca in vsekakor pred iztekom prvega roka za predložitev informacij iz točke 72.
80. Cilj uvodnega sestanka je olajšati in pospešiti postopek vračila z vzpostavitvijo preglednega odnosa med Komisijo in organi zadevne države članice, ki temelji na sodelovanju. Komisija predstavi tudi orodja, ki jih lahko ponudi državi članici za olajšanje vračila.
81. Komisija si prizadeva med uvodnim sestankom dati prve povratne informacije o strategiji vračila in izvedbenih ukrepih, ki jih zadevna država članica načrtuje, da bi zagotovila izvedbo sklepa o vračilu.
82. Čeprav udeležba na uvodnem sestanku ni obvezna, Komisija države članice močno spodbuja, naj izkoristijo to možnost, da pridobijo navodila glede glavnih vidikov vračila in predvidijo, katera dodatna pojasnila bodo morda potrebovale.

4.3 Opredelitev upravičencev, od katerih je treba zahtevati vračilo pomoči

83. Vračilo nezakonite pomoči, za katero je ugotovljeno, da je nezdržljiva z notranjim trgov, je treba zahtevati od upravičencev, ki so imeli od nje dejansko korist⁽¹⁰⁰⁾. Če upravičenci do pomoči niso opredeljeni v sklepu o vračilu, mora zadevna država članica proučiti posamezno situacijo vseh zadevnih podjetij⁽¹⁰¹⁾.
84. V skladu s členom 345 PDEU se za zasebna in javna podjetja uporabljajo enaka pravila o državni pomoči, zato med njimi ni razlike, kar zadeva vračilo nezakonite pomoči.

4.3.1 Opredelitev upravičenca do pomoči, ki je del skupine podjetij

85. Opredelitev upravičenca do pomoči navadno ni zapletena. V nekaterih primerih pa bo Komisija morda morala presoditi, katero podjetje v skupini podjetij, ki sestavljajo gospodarsko enoto, je imelo korist od pomoči.
86. Če so bile v skupini podjetij izvedene določene transakcije, lahko Komisija kljub temu omeji obseg vračila le na enega upravičenca do pomoči v skupini. Vendar lahko Komisija v svojem sklepu o vračilu sklene, da podjetja, ki pripadajo skupini, čeprav se po nacionalnem pravu štejejo za ločene pravne subjekte, za namene konkurenčnega prava tvorijo gospodarsko enoto⁽¹⁰²⁾ in so imela korist od pomoči. Komisija lahko tudi sklene, da so imela korist od pomoči tudi druga podjetja iz take skupine.
87. V primeru iz točke 86 se lahko s sklepom o vračilu zadevni državi članici odredi, da zagotovi vračilo pomoči ne le od podjetja, ki je imelo od nje neposredno korist, ampak tudi od celotne skupine podjetij, ki tvorijo gospodarsko enoto, ali od nekaterih pravnih subjektov, ki pripadajo skupini⁽¹⁰³⁾, ki so prav tako imeli korist od pomoči.
88. Pri izvajanju takega sklepa o vračilu mora zadevna država članica Komisiji dokazati, da je pravilno zagotovila vračilo pomoči, bodisi od neposrednega upravičenca bodisi od drugih podjetij, za katera velja obveznost vračila.

4.3.2 Razširitev področja uporabe naloga za vračilo; gospodarska kontinuiteta

89. Če v fazi izvajanja sklepa o vračilu pomoči ni mogoče doseči, da prvotni upravičenec vrne pomoč, in je bila pomoč prenesena na drugo podjetje, bi morala država članica razširiti vračilo na podjetje, ki ima dejansko prednost zaradi prenosa dejavnosti, ter zagotoviti, da se obveznost vračila ne zaobide⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji („SMI“), C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, točka 75.

⁽¹⁰¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 13. februarja 2014 v zadevi Mediaset, C-69/13, ECLI:EU:C:2014:71, točka 22.

⁽¹⁰²⁾ V skladu s sodno prakso Sodišča je treba pravno ločene fizične ali pravne osebe, ki tvorijo gospodarsko enoto, za namere konkurenčnega prava Evropske unije obravnavati kot eno samo podjetje. Glej sodbo Sodišča z dne 12. julija 1984 v zadevi Hydrotherm, C-170/83, ECLI:EU:C:1984:271, točka 11. Komisija ima široko diskrecijsko pravico pri odločanju, ali naj se podjetja v skupini za namene zakonodaje o državni pomoči obravnavajo kot gospodarska enota ali ločeni subjekti. Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 29. junija 2000 v zadevi DSG proti Komisiji, T-234/95, ECLI:EU:T:2000:174, točka 124.

⁽¹⁰³⁾ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 29. junija 2000 v zadevi DSG proti Komisiji, T-234/95, ECLI:EU:T:2000:174, točka 124.

⁽¹⁰⁴⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 13. septembra 2010 v združenih zadevah Grčija proti Komisiji, T-415/05, T-416/05 in T-423/05, ECLI:EU:T:2010:386, točke 143–146.

90. Sodišče je vzpostavilo razlikovanje med dvema načinoma prenosa dejavnosti podjetja. Ta sta (i) prodaja vseh ali dela njegovih sredstev, po kateri dejavnosti ne izvaja več isti pravni subjekt (v nadaljnjem besedilu: prodaja sredstev), in (ii) prodaja deležev, po kateri podjetje, ki je imelo korist od pomoči, ohrani svojo pravno osebnost in še naprej izvaja svoje dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: prodaja deležev) ⁽¹⁰⁵⁾.

4.3.2.1 Prodaja sredstev

91. Če upravičenec do nezdružljive pomoči ustanovi novo podjetje ali prenese svoja sredstva na drugo podjetje, ki nadaljuje nekatere ali vse njegove dejavnosti, lahko nadaljevanje takih dejavnosti podaljša izkrivljanje konkurence, ki ga je povzročila pomoč. Tako se lahko od novoustanovljenega podjetja ali kupca sredstev, če zadevno prednost ohrani, zahteva, da vrne zadevno pomoč.
92. V scenariju prodaje sredstev Komisija oceni obstoj gospodarske kontinuitete med podjetji za vsak primer posebej z uporabo sklopa nekumulativnih meril. Komisija lahko upošteva naslednja merila ⁽¹⁰⁶⁾: (i) obseg prenosa (sredstva ⁽¹⁰⁷⁾ in obveznosti, ohranjanje delovne sile in/ali uprave); (ii) cena prenosa ⁽¹⁰⁸⁾; (iii) identiteta delničarjev ali lastnikov prodajalca in kupca; (iv) čas prenosa (med predhodnim pregledom na podlagi člena 4 postopkovne uredbe ali formalnim postopkom preiskave v skladu s členom 6 postopkovne uredbe ali po sprejetju sklepa o vračilu); (v) ekonomska logika transakcije ⁽¹⁰⁹⁾.

4.3.2.2 Prodaja deležev

93. Prodaja deležev upravičenca do nezdružljive pomoči tretji osebi ne vpliva na obveznost upravičenca, da povrne tako pomoč ⁽¹¹⁰⁾.
94. Če se deleži v podjetju, ki mu je bila dodeljena nezakonita pomoč, prodajo, vendar podjetje ohrani svojo pravno osebnost in še naprej izvaja dejavnosti, ki se subvencionirajo z državno pomočjo, mora država članica od njega zahtevati, da vrne pomoč ⁽¹¹¹⁾. Dejansko je to podjetje, ki ohrani prednost pred svojimi konkurenti.

⁽¹⁰⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji („SMI“), C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, točki 78 in 84.

⁽¹⁰⁶⁾ Komisiji ni treba upoštevati vseh teh meril. V zvezi s tem glej sodbo Splošnega sodišča z dne 28. marca 2012 v zadevi Ryanair proti Komisiji, T-123/09, ECLI:EU:T:2012:164, točki 155 in 156.

⁽¹⁰⁷⁾ Kar zadeva obseg transakcije, morajo prodana sredstva načeloma predstavljati le del sredstev v lasti upravičenca do pomoči. Večji ko je delež prvotnega podjetja, prenesen na nov subjekt, večja je verjetnost, da bo imela gospodarska dejavnost, povezana s prodanimi sredstvi, še naprej korist od nezdružljive pomoči. Glej Sklep Komisije (EU) 2015/1826 z dne 15. oktobra 2014 o državni pomoči SA.33797 – (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP), ki jo je Slovaška izvedla za podjetje NCHZ (UL L 269, 15.10.2015, str. 71). V zvezi s kontinuiteto glej Sklep Komisije z dne 17. septembra 2008 v zvezi z državno pomočjo N 321/08, N 322/08 in N 323/08 – Grčija – Vente de certains actifs d'Olympic Airlines/Olympic Airways Services; Sklep Komisije z dne 12. novembra 2008 v zvezi z državno pomočjo N 510/2008 – Italija – postopek prodaje sredstev letalske družbe Alitalia; Sklep Komisije z dne 4. aprila 2012 SA.34547 – Francija – Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire.

⁽¹⁰⁸⁾ Če se sredstva na podlagi odprtega, preglednega, nediskriminatornega in brezpogojnega javnega razpisa prodajo ponudniku, ki je ponudil najvišjo ceno, se plačana cena po navadi šteje za tržno ceno. Komisija je to načelo upoštevala v svojem Sklepu z dne 1. oktobra 2014 o državni pomoči SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), ki jo je Nemčija odobrila za dirkališče Nürburgring; Sklepu Komisije z dne 27. marca 2014 o državni pomoči SA.34572 (13/C) (ex 13/NN), ki jo je Grčija odobrila družbi Larco General Mining & Metallurgical Company S.A.; Sklepu Komisije z dne 7. maja 2015 o državni pomoči SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN), ki jo izvaja Portugalska za družbo Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A.

⁽¹⁰⁹⁾ Komisija je gospodarsko kontinuiteto ugotovila v primerih, v katerih ne bi prišlo do sprememb v načinu poslovanja, obsegu dejavnosti ali proizvodnji. Glej na primer Sklep Komisije (EU) 2015/1826 z dne 15. oktobra 2014 o državni pomoči SA.33797 – (2013/C) (ex 2013/NN) (ex 2011/CP), ki jo je Slovaška izvedla za podjetje NCHZ (UL L 269, 15.10.2015, str. 71). Nasprotno je Komisija v primerih, v katerih so bile dokazane večje spremembe dejavnosti ali poslovne strategije, menila, da gospodarske kontinuitete ni bilo. Glej Sklep Komisije (EU) 2016/151 z dne 1. oktobra 2014 o državni pomoči SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), ki jo je Nemčija odobrila za dirkališče Nürburgring (UL L 34, 10.2.2016, str. 1); Sklep Komisije (EU) 2016/152 z dne 1. oktobra 2014 o državni pomoči SA 27339 (12/C) (ex 11/NN), ki jo je Nemčija odobrila letališču Zweibrücken in letalskim prevoznikom, ki ga uporabljajo (UL L 34, 10.2.2016, str. 68). V vsakem primeru se sama ekonomska logika ni šela za bistveni element pri ugotavljanju gospodarske kontinuitete med dvema podjetjema.

⁽¹¹⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji („SMI“), C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, točka 81.

⁽¹¹¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 1. oktobra 2015 v zadevi Electrabel in Dunamenti Erőmű proti Komisiji, C-357/14 P, ECLI:EU:C:2015:642, točka 113.

4.3.2.3 Združitve in druge oblike reorganizacije podjetij

95. Poleg prodaje sredstev in deležev se od države članice lahko zahteva tudi, da določi, katero podjetje mora vrniti pomoč po združitvi ali drugi obliki reorganizacije podjetja. V teh primerih mora zadevna država članica opredeliti pravnega naslednika prvotnega upravičenca do pomoči in doseči vračilo pomoči od subjekta, ki še vedno posluje⁽¹¹²⁾.

4.3.3 Upravičenci do pomoči na podlagi davčnih ukrepov

96. Kar zadeva posebni primer shem, ki zagotavljajo davčne olajšave, mora zadevna država članica opredeliti podjetja, ki jim je bila s shemo zagotovljena prednost, in od njih zahtevati vračilo pomoči.
97. Za opredelitev upravičenca ni pomembno, ali je zadevno podjetje ukrep pomoči pravilno uporabilo v davčni napovedi ali pa je pri tem kršilo veljavna nacionalna pravila⁽¹¹³⁾. Relevantno vprašanje je, ali podjetje uživa davčno olajšavo, za katero je bilo ugotovljeno, da pomeni državno pomoč, nezdružljivo z notranjim trgov. Nacionalni postopki za obravnavanje napačne uporabe ali zlorabe nacionalnih davčnih pravil ne smejo ogroziti takojšnjega in učinkovitega vračila državne pomoči.

4.4 Količinska opredelitev zneska, ki ga je treba vrniti

98. Če je znesek pomoči količinsko opredeljen že v sklepu Komisije, mora država članica izvršiti sklep, kot ga je sprejela Komisija. Če država članica oporeka količinski opredelitvi zneska pomoči, je treba vprašanje obravnavati na sodiščih Unije. Iz tega sledi, da mora država članica doseči vračilo zneska pomoči, kot je določen v sklepu o vračilu, razen če in dokler Splošno sodišče ali Sodišče ne odloži izvajanja sklepa ali ga razglasi za ničnega.
99. Če Komisija v sklepu o vračilu ni količinsko opredelila natančnega zneska pomoči, ki ga je treba vrniti, mora zadevna država članica pomoč, ki jo morajo vrniti posamezni upravičenci, količinsko opredeliti na podlagi metodologije, določene v sklepu o vračilu⁽¹¹⁴⁾.
100. Komisija od držav članic načeloma zahteva, da dosežejo vračilo celotne pomoči, razen če je pomoč v času, ko je bila dodeljena, izpolnjevala veljavne zahteve, določene v (i) uredbi o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgovom v skladu s členom 107 in členom 108 PDEU (v nadaljnjem besedilu: uredba o splošnih skupinskih izjemah); ali (ii) uredbi, ki določa, da nekatere vrste javnofinančne podpore ne izpolnjujejo vseh meril iz člena 107(1) PDEU in so zato izvzete iz obveznosti priglasitve iz člena 108(3) PDEU (v nadaljnjem besedilu: uredba *de minimis*); ali (iii) drugem, predhodnem sklepu Komisije⁽¹¹⁵⁾.
101. Komisija lahko sprejme retroaktivno uporabo pravila *de minimis* v zvezi s upravičencem do pomoči pod naslednjimi pogoji:
- celotni znesek pomoči mora biti pod zgornjo mejo pomoči *de minimis*⁽¹¹⁶⁾; v zvezi s tem uporaba povprečnih zneskov na upravičenca ni sprejemljiva, saj ne zagotavlja, da nobeno podjetje ni imelo koristi od skupnega zneska, ki je presegal zadevno zgornjo mejo⁽¹¹⁷⁾;
 - pri retroaktivnem preverjanju zneska pomoči *de minimis*, dodeljene v katerem koli obdobju treh poslovnih let, mora država članica upoštevati vsako obdobje treh poslovnih let, ki vključuje datum, na katerega je bila dodeljena pomoč, ki bi morala biti domnevno izključena iz vračila⁽¹¹⁸⁾, in

⁽¹¹²⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 7. marca 2018 v zadevi SNCF Mobilités proti Komisiji, C-127/16 P, ECLI:EU:C:2018:165.

⁽¹¹³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 14. julija 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Tremonti bis“), C-303/09, ECLI:EU:C:2011:483, točka 43.

⁽¹¹⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 13. februarja 2014 v zadevi Mediaset, C-69/13, ECLI:EU:C:2014:71, točka 21. Glej tudi točko 66 zgoraj.

⁽¹¹⁵⁾ Glej na primer Odločbo Komisije z dne 11. julija 2001 o shemi državnih pomoči, ki jo je Španija izvajala v korist določenih novoustanovljenih podjetij v provinci Álava (UL L 314, 18.11.2002, str. 1), uvodna izjava 90.

⁽¹¹⁶⁾ Glej sodbo Splošnega sodišča z dne 20. septembra 2011 v združenih zadevah Regione autonoma della Sardegna in drugi proti Komisiji, T-394/08, T-408/08, T-453/08 in T-454/08, ECLI:EU:T:2011:493, točke 310–312, kot je bila potrjena s sodbo Sodišča z dne 13. junija 2013 v združenih zadevah HGA in drugi proti Komisiji, C-630/11 P do C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387.

⁽¹¹⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 13. septembra 2017 v zadevi Komisija proti Belgiji, C-591/14, ECLI:EU:C:2017:670, točka 46.

⁽¹¹⁸⁾ Na primer, če država članica v letu 2018 trdi, da bi se lahko prednost, dodeljena 31. decembra 2014, retroaktivno obravnavala kot pomoč *de minimis*, mora dokazati, da tudi po vključitvi te nove pomoči *de minimis* zadevna zgornja meja pomoči *de minimis* ne bi bila presežena v nobenem od naslednjih triletnih obdobjih: 2012–2014, 2013–2015 in 2014–2016. Iz tega sledi, da lahko Komisija dovoli retroaktivno vključitev sporne pomoči *de minimis* samo, če se nikoli ne preseže zadevna zgornja meja pomoči *de minimis*.

— izpolnjeni morajo biti vsi pogoji iz veljavne uredbe, ki se lahko uporabijo retroaktivno ⁽¹¹⁹⁾.

102. Za izračun zneska, ki ga je treba vrniti, lahko država članica upošteva tudi, ali je upravičenec plačal davek na prejeto pomoč. V takem primeru (tj. bruto pomoč ni enaka neto pomoči) lahko država članica v skladu z nacionalnimi davčnimi pravili upošteva predhodno plačilo davka, tako da zahteva samo vračilo neto zneska, ki ga je prejel upravičenec do pomoči.
103. Nasprotno mora upravičenec do nezakonite in nezdružljive pomoči, ki ni plačal davka na prejeto pomoč (kar pomeni, da je bruto pomoč enaka neto pomoči), vrniti bruto znesek prejete pomoči.
104. Zadevna država članica mora v vsakem primeru zagotoviti, da upravičenec do pomoči ne bo upravičen do dodatne davčne olajšave na podlagi trditve, da so se zaradi vračila njegovi obdavčljivi prihodki zmanjšali.

4.4.1 Davčni ukrepi

105. Kar zadeva državno pomoč, dodeljeno v obliki davčne olajšave, „vzpostavitev prejšnjega stanja tudi pomeni, da se, kolikor je mogoče, vrne v tak položaj, kakršen bi bil, če bi bile zadevne operacije izvedene brez znižanja davka“ ⁽¹²⁰⁾.
106. Zato mora zadevna država članica izračunati pravilni znesek davka, ki bi ga moralo podjetje plačati brez nezakonitega ukrepa pomoči. Ta količinska opredelitev lahko temelji le na odločitvah, ki so bile v preteklosti dejansko sprejete, brez upoštevanja alternativnih, hipotetičnih možnosti, ki bi bile na voljo ⁽¹²¹⁾. Upoštevajo se lahko samo olajšave, ki se uporabljajo samodejno ter so določene z nacionalnim in mednarodnim pravom, če je primerno, ali sklepom o vračilu.
107. Na primer, če država članica izvede sklep o vračilu tako, da poveča davčno osnovo upravičenca do pomoči, se lahko načeloma še vedno uporabljajo druge davčne olajšave, ki so bile na voljo že v času, ko je bilo treba plačati prvotni davek ⁽¹²²⁾.
108. Na podlagi obveznosti varovanja poslovne skrivnosti, določene v členu 339 PDEU in členu 30 postopkovne uredbe, zaupnost davčnih dokumentov ni utemeljen razlog za nepredložitev zahtevanih dokazov v tem okviru.
109. V skladu z nacionalnim pravom morajo davčni organi zadevne države članice, da bi pobrali davke (vključno z državno pomočjo, dodeljeno v obliki davčnih olajšav), pred dejanskim vračilom morda izvesti notranje davčne revizije. Take davčne revizije so sprejemljive, če (i) vodijo do vračila v roku za vračilo in (ii) se za količinsko opredelitev pomoči, ki jo je treba vrniti, uporablja metodologija, določena v sklepu.

4.4.2 Izračun obresti za vračilo

110. V skladu s členom 16(2) postopkovne uredbe pomoč, ki jo je treba vrniti na podlagi sklepa o vračilu, vključuje obresti od datuma, ko je bila pomoč na razpolago upravičencu, do njenega vračila ⁽¹²³⁾. V skladu z izvedbeno uredbo je treba obresti izračunati z obrestnoobrestnim računom ⁽¹²⁴⁾.

⁽¹¹⁹⁾ Kot je določeno tudi v Uredbi Komisije (EU) št. 1407/2013 z dne 18. decembra 2013 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* (UL L 352, 24.12.2013, str. 1).

⁽¹²⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 15. decembra 2005 v zadevi Unicredito Italiano, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, točka 117.

⁽¹²¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 15. decembra 2005 v zadevi Unicredito Italiano, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, točki 118 in 119.

⁽¹²²⁾ V tem primeru morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji glede drugih davčnih olajšav: (i) olajšave ne vodijo do kakršne koli (nove) državne pomoči; (ii) veljati morajo enako za vse davčne zavezance; (iii) uporabljajo se na podlagi pravila, ki je obstajalo v času dodelitve nezdružljive pomoči, in (iv) podjetja, ki so upravičena do olajšav, morajo imeti od njih korist samodejno (tj. uporaba olajšav ne zahteva predhodne odobritve države članice niti pravočasnega aktiviranja možnosti s strani davčnega zavezanca).

⁽¹²³⁾ V primeru sklepov o vračilu, ki so predmet sodnih postopkov, se obresti za vračilo izračunajo tudi za obdobja, v katerih je bilo izvajanje sklepa začasno ustavljeno s sodno odločbo ali če je bil sklep razglašen za ničnega s sodbo sodišča prve stopnje, ki jo je nato razveljavilo Sodišče. V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 12. februarja 2008 v zadevi CELF in ministre de la Culture et de la Communication proti Komisiji („CELF I“), C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, točke 56–58 in 69.

⁽¹²⁴⁾ Referenčne obrestne mere in diskontne stopnje (v %) se od 1. avgusta 1997 objavljajo na spletišču Generalnega direktorata za konkurenco pri Komisiji.

111. Naloga zadevne države članice je, da določi natančen znesek obresti, ki ga je treba vrniti. Da bi Komisija olajšala to nalogo, je dala državam članicam na voljo orodje za izračun obresti v skladu s pravili, določenimi v izvedbeni uredbi ⁽¹²⁵⁾.

4.5 Vročanje nalogov za vračilo

112. Država članica, na katero je naslovljen nalog za vračilo, mora upravičencu odrediti, naj vrne pomoč, ki je nezdružljiva z notranjim trgovom, v roku, določenem v sklepu. Takojšnja vročitev naloga za vračilo, s katerim se odredi vračilo državne pomoči v roku za vračilo, je ključna za zagotovitev, da so izpolnjene zahteve iz člena 16(3) postopkovne uredbe (glej točko 19).
113. Narava in značilnosti naloga za vračilo se lahko razlikujejo, med drugim glede na organ, ki dodeli pomoč, način dodelitve nezdružljive pomoči in njen znesek. Ne glede na posebnosti ustreznega nacionalnega pravnega sistema lahko po izkušnjah Komisije standardizirane oblike in postopki vročanja nalogov za vračilo prispevajo k pravočasni in učinkoviti izvedbi sklepov o vračilu.
114. Sklicevanje na nacionalno pravo tudi pomeni, da se načeloma uporabljajo vsa pravila in postopki v pravnem redu zadevne države članice, ne glede na njihov izvor. Zato lahko pri upravičencih do pomoči, ki nimajo sedeža ali stalne poslovne enote na ozemlju zadevne države članice, vročanje nalogov za vračilo urejajo pravila in postopki, določeni v mednarodnih sporazumih ali mednarodnem zasebnem pravu, ki se uporablja v tej državi članici.
115. V skladu z načelom lojalnega sodelovanja morajo države članice čim prej opozoriti Komisijo, če pričakujejo težave pri vročanju naloga za vračilo.

4.6 Začasna izvedba vračila

116. Če se sklep o vračilu še vedno izpodbija pred sodiščem, lahko država članica sprejme začasno poplačilo pomoči, ki jo je treba vrniti.
117. Zadevna država članica lahko razmisli o začasnem vračilu, če je to ustrezno za zagotovitev popolne, čeprav začasne, odprave izkrivljanja konkurence, ki ga povzroča nezdružljiva pomoč. V ta namen mora zadevna država članica zagotoviti, da se odpravi prednost upravičenca, povezana z nezakonito in nezdružljivo pomočjo. Zadevna država članica bi morala Komisiji upravičiti potrebo po začasnih ukrepih in predložiti izčrpen opis predvidenega začasnega ukrepa.
118. Sklep o vračilu se lahko začasno izvede na primer tako, da upravičenec plača celotni znesek vračila na račun za hrambo sredstev ⁽¹²⁶⁾. Komisija je pripravljena dati na voljo primere ustreznih pogodb o hrambi sredstev. Država članica lahko Komisiji predloži tudi posebno pogodbo o računu za hrambo, ki izpolnjuje pogoje, navedene v točki 117.
119. Nasprotno pa zagotovitev jamstev za prihodnje plačilo zneska vračila ni ustrezen začasni ukrep, saj je pomoč medtem na voljo upravičencu.
120. Če tako določa nacionalno pravo, se lahko upravičenec odloči tudi, da bo vrnil znesek pomoči in obresti za vračilo državi članici na podlagi posebne klavzule, v skladu s katero se pomoč vrne upravičencu, če je končni izid pravnega postopka, ki poteka, v korist slednjega.

⁽¹²⁵⁾ Dostop do orodja se odobri po opravljenem postopku registracije na nacionalni ravni in ravni Evropske unije. Ta registracija zagotavlja, da lahko do orodja dostopajo samo pooblaščenči uradniki organov zadevne države članice in služb Komisije.

⁽¹²⁶⁾ Plačilo celotnega zneska pomoči, vključno z obrestmi za vračilo, na račun za hrambo lahko ureja posebna pogodba, ki jo podpiše država članica, banka ali skrbnik upravičenca do pomoči in v kateri se strani strinjata, da bo znesek, plačan na račun za hrambo, sproščen v korist ene ali druge strani, odvisno od izida pravnega postopka. Če pravnomočna odločitev sodišč Unije samo delno potrdi sklep o vračilu, tako da zniža znesek vračila, je treba sredstva, ki se hranijo na računu za hrambo, vključno z morebitnim dobičkom ali izgubo, v sorazmernem deležu prenesti na zadevno državo članico in upravičenca do pomoči.

121. Izjemoma se lahko uporabljajo tudi drugi načini začasnega izvajanja, če se upoštevajo zgoraj opisana načela. Če ne pride do takojšnjega končnega vračila, bi morale države članice uporabiti katero koli obstoječo določbo v svojem pravnem redu, ki njihovim organom omogoča, da odredijo začasno plačilo pomoči ⁽¹²⁷⁾, tudi če taka določba ni zasnovana za specifični namen vračila državne pomoči ⁽¹²⁸⁾.

4.7 Drugi načini vračila

122. Če je državi članici pomoč vrnjena drugače kot z gotovinskim plačilom, mora država Komisiji predložiti informacije, na podlagi katerih lahko Komisija ugotovi, ali je izbrani način ustrezen za izvedbo sklepa ⁽¹²⁹⁾. Komisija sprejme druge načine vračila le, če: (i) so ustrezen instrument za ponovno vzpostavitev tržnih razmer, ki jih je ukrep nezakonite pomoči izkrivil, (ii) jih lahko Komisija in druge zainteresirane strani opredelijo kot take ⁽¹³⁰⁾ ter če (iii) država članica dokaže, da imajo enakovreden učinek kot gotovinsko plačilo.

123. Komisija redno prejema zahteve za sprejem vračila, izvedenega na druge načine, kot je vračilo v naravi ali pobot terjatev v zvezi z državno pomočjo z obstoječimi obveznostmi upravičenca do pomoči do zadevne države članice.

124. Komisija lahko sprejme vračilo v naravi le izjemoma, če so izpolnjeni pogoji iz točke 122 in če zadevna država članica ravna v skladu z naslednjimi osnovnimi načeli:

- vrednost sredstev je treba določiti objektivno, da lahko Komisija sklene, da je vrednost enakovredna znesku vračila, vključno z ustreznimi obrestmi za vračilo,
- vračilo v naravi mora biti dovoljeno po nacionalnem pravu. Država članica mora obvestiti Komisijo o ustreznih pravnih določbah na nacionalni ravni, ki urejajo vračilo v naravi,
- preprečiti je treba, da bi se gospodarske dejavnosti določeno obdobje po izdaji sklepa (na primer vsaj do popolne amortizacije takih sredstev v skladu s standardnimi računovodskimi pravili) izvajale z uporabo sredstev upravičenca. V zvezi s tem so navedena sklicevanja na merila za ocenjevanje obstoja gospodarske kontinuitete iz točke 92.

125. Komisija lahko sprejme pobot terjatev le izjemoma, če zadevna država članica ravna v skladu z naslednjimi osnovnimi načeli:

- možnost pobota terjatev je določena v nacionalni zakonodaji ⁽¹³¹⁾,
- pobotane terjatve so nedvoumne, njihov znesek fiksni in so zapadle ter
- sprejeti ukrepi so popolnoma pregledni, tako da se Komisija lahko prepriča, ali so primerni za odpravo izkrievljanja konkurence, ki ga je povzročila pomoč.

126. Odlogi vračila ali plačila v obrokih po roku za vračilo bi pomenili, da se obveznost vračila ne izvaja brez zamude, zato niso dovoljeni, tudi če bi kar najbolj povečali donos za zadevno državo članico zagotovili kar največji donos (glej točko 54).

⁽¹²⁷⁾ Na primer, francosko pravo določa, da nacionalna sodišča odredijo začasno plačilo pomoči (tj. do zaključka postopka o vsebini zadeve), če obveznosti vračila pomoči ni mogoče resno izpodbijati. Ta začasni zahtevek za plačilo (imenovan „*référé-provision*“) se lahko odobri za nalog za vračilo, izdan na podlagi sklepa Komisije.

⁽¹²⁸⁾ Na primer, nekatere države članice nimajo določb, ki bi njihovim organom, pristojnim za vračilo, omogočale, da odredijo začasna plačila na podlagi davčne zakonodaje, imajo pa podobne določbe v civilnem pravu. V takih primerih bi morala država članica uporabiti pravila, ki omogočajo začasno izvedbo sklepa, ne glede na izbrani postopek njegove izvedbe.

⁽¹²⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji („Olympic Airways II“), C-369/07, ECLI:EU:C:2009:428, točka 79.

⁽¹³⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 12. decembra 2002 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-209/00, ECLI:EU:C:2002:747, točki 57 in 58.

⁽¹³¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji („Olympic Airways II“), C-369/07, ECLI:EU:C:2009:428, točka 68.

4.8 Postopek v primeru insolventnosti

127. Upravičenec do pomoči, ki ne more vrniti pomoči in zapadlih obresti za vračilo, je načeloma preživel na trgu le zaradi pomoči, ki jo je prejel. Zato mora za retroaktivno ponovno vzpostavitev razmer na notranjem trgu z ukinitvijo pomoči tak upravičenec do pomoči izstopiti z notranjega trga. Če upravičenec do pomoči izstopi s trga, vendar se del ali celotna prednost prenese na pravnega in gospodarskega naslednika, bi bilo treba obveznost vračila razširiti na slednjega (glej oddelek 4.3.2).
128. Za zagotovitev vračila pomoči od insolventnega upravičenca lahko država članica zaseže sredstva upravičenca do pomoči in povzroči njegovo likvidacijo le, če upravičenec ni sposoben vrniti pomoči, ali izvede kateri koli drug ukrep, ki omogoča vračilo pomoči, kot določa nacionalna zakonodaja⁽¹³²⁾. V zvezi s tem se vračilo pomoči s postopkom, namenjenim likvidaciji upravičenca, načeloma ne more šteti za nesorazmerno s cilji PDEU⁽¹³³⁾. Zato mora zadevna država članica take postopke začeti kot upnik ali delničar, kadar je v tem slednjem položaju⁽¹³⁴⁾.
129. Od trenutka, ko začne zoper upravičenca do pomoči teči postopek v primeru insolventnosti, se lahko z vpisom terjatve v zvezi s pomočjo, ki jo je treba vrniti, na seznam terjatev⁽¹³⁵⁾ v roku za vračilo dosežeta ponovna vzpostavitev prejšnjega stanja in odprava izkrivljanja konkurence, ki izhaja iz pomoči. V tem primeru mora vpisu terjatve slediti (i) vračilo celotnega zneska vračila ali, če to ni mogoče, (ii) prenehanje podjetja in popolno prenehanje njegovih dejavnosti⁽¹³⁶⁾.
130. Kar zadeva prvi pogoj iz točke 129, mora zadevna država članica vpisati znesek, ki ga je treba vrniti, tj. nezdržljivo pomoč, skupaj z obrestmi za vračilo, natečenimi do celotnega povračila ali do zgodnejšega datuma, če v skladu z nacionalno zakonodajo obresti prenehajo teči za vse upnike na ta zgodnejši datum (npr. datum začetka postopka v primeru insolventnosti). Ker obresti vračila izničijo finančno prednost, ki izhaja iz prejete pomoči (glej točko 16), in vračilo obresti kot tako izpolnjuje isti namen kot vračilo glavnice pomoči, morajo države članice vpisati glavnico pomoči in obresti za vračilo z enako razvrstitvijo.
131. Kar zadeva drugi pogoj iz točke 129, nekatere države članice določajo postopek, katerega namen je prestrukturiranje ali začasno nadaljevanje nekaterih ali vseh dejavnosti insolventnih podjetij. Vendar se taki postopki ne smejo uporabiti, če v primeru, da celotni znesek vračila ni vrnjen pravočasno, preprečijo prenehanje podjetja in prenehanje dejavnosti upravičenca do pomoči⁽¹³⁷⁾.
132. Tako lahko organi zadevne države članice v primeru, da se odboru upnikov predlaga načrt, ki predvideva nadaljevanje dejavnosti upravičenca do pomoči, podprejo tak načrt samo, če v roku za vračilo zagotavlja vračilo celotnega zneska za vračilo. Država članica se ne more odpovedati delu zahtevka za vračilo, če upravičenec do pomoči nadaljuje svojo dejavnost po roku za vračilo.
133. Obstajajo lahko primeri, ko se delničarji upravičenca do pomoči odločijo, da bodo upravičenca likvidirali prostovoljno, zunaj postopka, ki ga upravlja ali nadzoruje sodišče. Ne glede na izbrani postopek se uporabljajo enaka načela, kot so opisana v tem oddelku.

⁽¹³²⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. januarja 2018 v zadevi Komisija proti Grčiji („United Textiles“), C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, točka 36.

⁽¹³³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji („Tubemeuse“), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, točki 65 in 66.

⁽¹³⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. januarja 2018 v zadevi Komisija proti Grčiji („United Textiles“), C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, točka 38.

⁽¹³⁵⁾ Ker se vračilo izvede v skladu s postopki, določenimi v nacionalnem pravu zadevne države članice, nacionalno pravo ureja razvrstitev terjatve v zvezi z državno pomočjo na seznam obveznosti, če je razvrstitev v skladu z načelom učinkovitosti in načelom enakovrednosti. Glej točko 64. V vsakem primeru terjatev v zvezi z državno pomočjo ne more biti razvrščena nižje od navadnih nezavarovanih terjatev.

⁽¹³⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 11. decembra 2012 v zadevi Komisija proti Španiji („Magefesa II“), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, točki 72 in 104.

⁽¹³⁷⁾ V zvezi s tem glej sodbo Splošnega sodišča z dne 21. oktobra 2014 v zadevi Italija proti Komisiji, T-268/13, ECLI:EU:T:2014:900, točke 62–64.

134. Za vse organe zadevne države članice, vključno s sodišči, velja, da ne smejo uporabiti nobene od določb v okviru nacionalnih postopkov v primeru insolventnosti ali nacionalnih pravil, ki urejajo prostovoljno likvidacijo in ki s tem, da omogočajo, da je pomoč, ki jo je treba vrniti, še vedno na voljo upravičencu, ne zagotavljajo takojšnje in učinkovite izvedbe sklepa Komisije o vračilu. Prav tako Komisija meni, da mora država članica izpodbijati vsako odločitev, ki jo nacionalna sodišča sprejmejo v nasprotju s pravom Evropske unije ⁽¹³⁸⁾.
135. Za namen izpolnitve obveznosti vračila je upravičenec do pomoči likvidiran, ko prenehajo njegove dejavnosti, njegova sredstva in deleži pa se prodajo pod tržnimi pogoji ⁽¹³⁹⁾. Čeprav se uporabljajo nacionalna pravila, je treba prodajo izvesti na podlagi odprtega, preglednega in nediskriminatornega postopka ⁽¹⁴⁰⁾. Sredstva ovrednoti neodvisni strokovnjak. Glede na izkušnje Komisije so te zahteve v primeru stečajnih postopkov, ki jih nadzoruje sodišče, po navadi izpolnjene. Da kupcu sredstev ne bi bilo treba vrniti pomoči, mora država članica zagotoviti, da ni gospodarske kontinuitete (glej oddelek 4.3.2).

4.9 Začasna in dokončna ustavitev postopkov za vračilo

136. V zadnjih letih je Komisija razvila notranjo prakso „začasne ustavitve“ postopkov za vračilo. Ta se uporablja v primerih, ko je država članica začasno izvedla sklep o vračilu, vendar pa sklepa ni mogoče šteti za dokončno izvedenega zaradi: (i) tekočega pravnega postopka na ravni Evropske unije ali nacionalni ravni; (ii) tekočih nacionalnih upravnih postopkov, ki lahko še vedno vplivajo na izpolnitev obveznosti vračila, ali (iii) postopka v primeru insolventnosti, v katerem so bile terjatve v zvezi z državno pomočjo ustrezno vpisane in razvrščene.
137. Komisija si v skladu z načelom lojalnega sodelovanja prizadeva obvestiti zadevno državo članico o začasni ustavitvi postopka za vračilo.
138. Po začasni ustavitvi postopka za vračilo mora zadevna država članica redno obveščati Komisijo ter še naprej na zahtevo vsaj enkrat letno zagotavljati informacije in dokaze, dokler Komisija ne sklene, da je zadevna država članica dokončno izvedla sklep o vračilu.
139. Prav tako Komisija še naprej obvešča zadevno državo članico o svoji oceni poteka postopka. Z dopisom svojih služb tudi obvesti državo članico, ko je postopek za vračilo dokončno ustavljen. V tej fazi se postopek za vračilo tudi črta s seznama zadev v zvezi z državno pomočjo z nezaključenimi postopki za vračilo, ki so objavljene na spletišču Generalnega direktorata Komisije za konkurenco ⁽¹⁴¹⁾.
140. Niti začasna niti dokončna ustavitev postopka za vračilo Komisiji ne preprečuje, da ne bi nadaljevala natančnega pregleda zadeve ali postopka ponovno začela. To bi se zgodilo, če bi nova dejstva spremenila stanje, zaradi katerega je Komisija postopek ustavila.

5. PRAVDNI POSTOPKI PRED NACIONALNIMI SODIŠČI

141. Izvajanje sklepov o vračilu lahko pripelje do pravnih postopkov pred nacionalnimi sodišči ⁽¹⁴²⁾. Po izkušnjah Komisije postopki pred upravnimi sodišči, kjer je to ustrezno, po navadi zagotavljajo hitrejšo izvršitev nalogov za vračilo kot postopki pred civilnimi sodišči.
142. Razlikovati je mogoče med dvema kategorijama pravnih postopkov, povezanih z vračilom: (i) tožbami organa, pristojnega za vračilo, za izdajo sodnega naloga, ki bi upravičenca, ki pomoči noče vrniti, prisilil, da jo vrne, in (ii) tožbami upravičencev za izpodbijanje naloga za vračilo, vključno z individualnimi ukrepi za zagotovitev vračila.
143. Če se nacionalni ukrepi, sprejeti za izvedbo sklepa, izpodbijajo na sodišču, obstaja tveganje zamude pri izvedbi sklepa o vračilu ⁽¹⁴³⁾.

⁽¹³⁸⁾ V zvezi s tem glej sodbo Sodišča z dne 17. novembra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Ukrepi glede zaposlovanja II“), C-496/09, ECLI:EU:C:2011:740, točka 74.

⁽¹³⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji („SMI“), C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, točka 86.

⁽¹⁴⁰⁾ V zvezi s tem glej Obvestilo Komisije o pojmu državne pomoči po členu 107(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL C 262, 19.7.2016, str. 1), točke 89–96.

⁽¹⁴¹⁾ Glej http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/recovery.html.

⁽¹⁴²⁾ Za dodatne informacije o vlogi nacionalnih sodišč pri izvrševanju pravil o državni pomoči glej Obvestilo Komisije o izvrševanju zakonodaje o državni pomoči na nacionalnih sodiščih (UL C 85, 9.4.2009, str. 1) ali pravne akte, ki ga spreminjajo ali nadomeščajo.

⁽¹⁴³⁾ Zadevno nacionalno sodišče lahko sodeluje s Komisijo, tako da uporabi orodja za sodelovanje iz člena 29(1) postopkovne uredbe.

144. Če upravičenec do pomoči zaradi domnevne nezakonitosti zadevnega sklepa zaprosi za začasno oprostitev od nacionalnih ukrepov, sprejetih za izvedbo sklepa o vračilu, mora nacionalno sodišče presoditi, ali obravnavana zadeva izpolnjuje pogoje, ki jih je oblikovalo Sodišče v zadevah Zuckerfabrik⁽¹⁴⁴⁾ in Atlanta⁽¹⁴⁵⁾. V skladu z navedeno sodno prakso lahko nacionalno sodišče odobri začasno oprostitev le, če so izpolnjeni naslednji kumulativni pogoji⁽¹⁴⁶⁾:
- (i) to sodišče resno dvomi o veljavnosti akta Evropske unije ter, kadar o veljavnosti izpodbijanega akta ne teče že postopek pred Sodiščem, nacionalno sodišče zadevo predloži v obravnavo Sodišču⁽¹⁴⁷⁾;
 - (ii) obstajajo nujni razlogi, da je začasna oprostitev potrebna za to, da se prepreči resna in nepopravljiva škoda stranki, ki prosi za tako oprostitev;
 - (iii) sodišče ustrezno upošteva interes Evropske unije; ter
 - (iv) pri svoji presoji vseh teh pogojev sodišče upošteva odločitve Sodišča ali sodbe Splošnega sodišča o zakonitosti akta Evropske unije ali o prošnji začasne ukrepe, namenjene podobni začasni oprostitvi na evropski ravni.
145. Če pogoji iz točke 144 niso izpolnjeni, se zadevna država članica ne more zanašati na začasne ukrepe, ki so jih odobrila nacionalna sodišča, da bi upravičila svoje neizvajanje sklepa⁽¹⁴⁸⁾. V zvezi s tem mora država članica dokazati, da so izpolnjeni vsi pogoji⁽¹⁴⁹⁾.

6. POSLEDICE NEIZVAJANJA SKLEPA KOMISIJE O VRAČILU

146. Če država članica ne spoštuje sklepa o vračilu in ne more dokazati obstoja absolutne nemožnosti, lahko Komisija začne postopek za ugotavljanje kršitev. Poleg tega lahko za izplačilo nove združljive pomoči zadevnemu upravičencu ali upravičencem določi pogoj vračila prejšnje pomoči, za katero je bilo ugotovljeno, da je nezakonita in nezdružljiva.

6.1 Postopki za ugotavljanje kršitev

147. Kršitve določb PDEU, ki se nanašajo na državno pomoč, vplivajo na trgovino in neposredno škodujejo interesom drugih akterjev na zadevnih trgih, ki niso deležni istovrstne podpore.

6.1.1 Ukrepi v skladu s členom 108(2) PDEU

148. Zaradi pomembnosti pravil o državni pomoči za zaščito konkurence in učinkovito delovanje notranjega trga člen 108(2) PDEU določa, da lahko Komisija, če zadevna država ne upošteva sklepa o vračilu v roku za vračilo, zadevo predloži neposredno Sodišču. Dejansko člen 108(2) PDEU, v nasprotju s členom 258 PDEU, ne predvideva predhodne faze postopka⁽¹⁵⁰⁾.
149. Za predložitev zadeve iz člena 108(2) PDEU Sodišču mora Komisija najprej ugotoviti, katera obveznost, ki je bila državi članici naložena s sklepom o vračilu, ni izpolnjena. Sklep o vračilu navadno vključuje dve različni vrsti obveznosti: (i) obveščanje Komisije o ukrepih, ki so bili sprejeti ali jih je treba sprejeti za izvedbo sklepa, in redno obveščanje Komisije o poteku zadeve po roku za vračilo ter (ii) izpolnitev obveznosti vračila državne pomoči v roku za vračilo.

⁽¹⁴⁴⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 21. februarja 1991 v združenih zadevah Zuckerfabrik Süderdithmarschen in Zuckerfabrik Soest proti Hauptzollamt Itzehoe in Hauptzollamt Paderborn, C-143/88 in C-92/89, ECLI:EU:C:1991:65, točka 23 in naslednje.

⁽¹⁴⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 9. novembra 1995 v zadevi Atlanta Fruchthandelsgesellschaft in drugi (I) proti Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, C-465/93; ECLI:EU:C:1995:369; točka 51.

⁽¹⁴⁶⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 29. marca 2012 v zadevi Komisija proti Italiji („Hotelirska industrija na Sardiniji“), C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, točka 48.

⁽¹⁴⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 14. julija 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Tremonti bis“), C-303/09, ECLI:EU:C:2011:483, točka 46.

⁽¹⁴⁸⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 6. oktobra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia I“), C-302/09, ECLI:EU:C:2011:634, točka 50.

⁽¹⁴⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. septembra 2015 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia II“), C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, točka 50.

⁽¹⁵⁰⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 3. julija 2001 v zadevi Komisija proti Belgiji, C-378/98, ECLI:EU:C:2001:370, točka 26.

150. Posledično lahko kršitev katere koli od teh obveznosti, pa tudi katere koli druge obveznosti iz sklepa o vračilu, vodi do ukrepanja v skladu s členom 108(2) PDEU. Kršitev je ugotovljena, če ustrezna obveznost ni izpolnjena do roka za vračilo, ob tem pa za države članice še vedno velja tudi obveznost, da dosežejo vračilo nezakonite pomoči po izteku roka za vračilo.
151. Obveznost vračila je obveznost doseganja rezultatov. Za odpravo izkrivljanja konkurence, ki ga je povzročila pomoč, morajo biti države članice uspešne pri zagotovitvi dejanskega vračila celotnega zneska za vračilo ⁽¹⁵¹⁾.
152. Komisija sistematično presoja o predložitvi zadeve Sodišču, če se vračilo ne izvede, ne glede na razloge za nevrčilo ⁽¹⁵²⁾ in nacionalno upravo ali organ, ki je notranje odgovoren za neizpolnjevanje obveznosti vračila ⁽¹⁵³⁾.
153. Odločitev o predložitvi zadeve Sodišču sprejme Komisija po lastni presoji. Sprejme se za vsak primer posebej, ob upoštevanju objektivnih razlogov, zaveze države članice in ukrepov, že sprejetih za izvajanje sklepa ⁽¹⁵⁴⁾. Komisija lahko tudi upošteva, ali je bila pomoč delno vrnjena in, če je bila, v kakšnem deležu.

6.1.2 Tožbe na podlagi člena 260(2) PDEU

154. Člen 260(2) PDEU določa, da če Komisija meni, da država članica ni izpolnila obveznosti, ugotovljenih v sodbi v skladu s členom 108(2), lahko zadevo predloži Sodišču, potem ko je tej državi omogočila, da predloži svoje pripombe.
155. Referenčni datum za presojo obstoja kršitve za namene člena 260(2) PDEU je rok, določen v uradnem opominu, izdanem v skladu s prvim pododstavkom člena 260(2) PDEU ⁽¹⁵⁵⁾.
156. Cilj postopka iz člena 260(2) PDEU je spodbuditi državo članico kršiteljico k izvršitvi predhodne sodbe glede neizpolnitve obveznosti in s tem zagotoviti dejansko uporabo prava Evropske unije. Temu cilju sledita obe sankciji, predvideni s to določbo – pavšalni znesek in denarna kazen.

⁽¹⁵¹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. januarja 2018 v zadevi Komisija proti Grčiji („United Textiles“), C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, točka 34, in sodbo Sodišča z dne 24. januarja 2013 v zadevi Komisija proti Španiji („Magefesa“), C-529/09, ECLI:EU:C:2012:31, točka 91. To seveda ne vpliva na omejitve obveznosti vračila; glej oddelek 2.4.

⁽¹⁵²⁾ To ne vpliva na dokazano absolutno nezmožnost vračila pomoči.

⁽¹⁵³⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 30. septembra 2003 v zadevi Köbler, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513, točke 31–33.

⁽¹⁵⁴⁾ Od sprejetja obvestila o vračilu iz leta 2007 je Sodišče odločilo o več zadevah, ki mu jih je predložila Komisija v skladu s členom 108(2) PDEU. Glej sodbo Sodišča z dne 17. januarja 2018 v zadevi Komisija proti Grčiji („United Textiles“), C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, sodbo Sodišča z dne 9. novembra 2017 v zadevi Komisija proti Grčiji („Larco“), C-481/16, ECLI:EU:C:2017:845, sodbo Sodišča z dne 9. julija 2015 v zadevi Komisija proti Franciji („Lignes maritimes Marseille-Corse“), C-63/14, ECLI:EU:C:2015:458, sodbo Sodišča z dne 6. maja 2015 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Deutsche Post“), C-674/13, ECLI:EU:C:2015:302, sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Biria Gruppe“), C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, sodbo Sodišča z dne 5. junija 2014 v zadevi Komisija proti Italiji („Oprostitev plačila trošarin“), C-547/11, ECLI:EU:C:2014:1319, sodbo Sodišča z dne 12. decembra 2013 v zadevi Komisija proti Italiji („Ugodnejša cena električne energije“), C-411/12, ECLI:EU:C:2013:832, sodbo Sodišča z dne 17. oktobra 2013 v zadevi Komisija proti Italiji („Alcoa“), C-344/12, ECLI:EU:C:2013:667, sodbo Sodišča z dne 17. oktobra 2013 v zadevi Komisija proti Grčiji („Ellinikos Xrysos“), C-263/12, EU:C:2013:673, sodbo Sodišča z dne 10. oktobra 2013 v zadevi Komisija proti Italiji („Ixfin“), C-353/12, ECLI:EU:C:2013:651, sodbo Sodišča z dne 21. marca 2013 v zadevi Komisija proti Italiji („Sardinia Ferries“), C-613/11, ECLI:EU:C:2013:192, sodbo Sodišča z dne 28. junija 2012 v zadevi Komisija proti Grčiji („Hellenic Shipyards I“), C-485/10, ECLI:EU:C:2012:395, sodbo Sodišča z dne 29. marca 2012 v zadevi Komisija proti Italiji („Hotelirska industrija na Sardiniji“), C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, sodbo Sodišča z dne 1. marca 2012 v zadevi Komisija proti Grčiji („Davkov oproščeni rezervni sklad“), C-354/10, ECLI:EU:C:2012:109, sodbo Sodišča z dne 13. oktobra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („New Interline“), C-454/09, ECLI:EU:C:2011:650, sodbo Sodišča z dne 6. oktobra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia I“), C-302/09, ECLI:EU:C:2011:634, sodbo Sodišča z dne 14. julija 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Tremonti bis“), C-303/09, ECLI:EU:C:2011:483, sodbo Sodišča z dne 5. maja 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Trgovinski sejmi“), C-305/09, ECLI:EU:C:2011:274, sodbo Sodišča z dne 14. aprila 2011 v zadevi Komisija proti Poljski („Technologie Buczek“), C-331/09, ECLI:EU:C:2011:250, sodbo Sodišča z dne 22. decembra 2010 v zadevi Komisija proti Slovaški („Frucona Košice“), C-507/08, ECLI:EU:C:2010:802, sodbo Sodišča z dne 22. decembra 2010 v zadevi Komisija proti Italiji („Družbe, katerih delnice so začele kotirati na borzi“), C-304/09, ECLI:EU:C:2010:812, sodbo Sodišča z dne 13. novembra 2008 v zadevi Komisija proti Franciji („Davčni zakonik iz člena 44(f)“), C-214/07, ECLI:EU:C:2008:619, sodbo Sodišča z dne 19. junija 2008 v zadevi Komisija proti Nemčiji („Kahla/Thüringen“), C-39/06, ECLI:EU:C:2008:349, sodbo Sodišča z dne 14. februarja 2008 v zadevi Komisija proti Grčiji („Olympic Airways I“), C-419/06, ECLI:EU:C:2008:89, in sodbo Sodišča z dne 6. decembra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji („Mesures urgentes en faveur de l'emploi“), C-280/05, ECLI:EU:C:2007:753.

⁽¹⁵⁵⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 17. septembra 2015 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia II“), C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, točka 35.

157. O sankcijah odloča Sodišče na podlagi predloga Komisije (ki ni zavezujoč za Sodišče). Ta predlog sankcij v skladu s tožbo iz člena 260(2) PDEU temelji na merilih iz sporočila Komisije ⁽¹⁵⁶⁾, ki se redno posodablja. V skladu s tem sporočilom je treba pri naložitvi denarnih kazni državi članici upoštevati tri temeljna merila: (i) resnost kršitve, (ii) njeno trajanje in (iii) potrebo po zagotovitvi, da kazen sama po sebi odvraca od nadaljnjih kršitev. Komisija meni, da je kršitev obveznosti vračila vedno huda kršitev ⁽¹⁵⁷⁾.
158. Komisija sistematično presoja o predložitvi zadev, v katerih zadevna država članica ni izvršila sodbe v skladu s členom 108(2) PDEU ⁽¹⁵⁸⁾, Sodišču v skladu s členom 260(2) PDEU.

6.2 Sodna praksa v zadevi Deggendorf

159. Sodišče je v sodbi v zadevi Deggendorf odločilo, da lahko Komisija razglasi pomoč podjetju za združljivo z notranjim trgovom pod pogojem, da podjetje vrne prejšnjo nezakonito pomoč, ob upoštevanju kumulativnega učinka zadevnih pomoči ⁽¹⁵⁹⁾.
160. Če pravno ločene fizične ali pravne osebe tvorijo gospodarsko enoto, jih je treba za namene konkurenčnega prava Evropske unije obravnavati kot eno samo podjetje. V takih primerih mora Komisija pri ocenjevanju kumulativnega učinka prejšnjih in načrtovanih novih pomoči upoštevati skupino, katere del je upravičenec do pomoči ⁽¹⁶⁰⁾

7. KONČNE DOLOČBE

161. To obvestilo nadomešča obvestilo o vračilu iz leta 2007.
162. Komisija lahko pregleda to obvestilo na podlagi prihodnjih pomembnih sprememb svoje prakse glede vračila državne pomoči ali ustreznih sprememb veljavnih pravil Evropske unije ali sodne prakse.
163. Organi držav članic se lahko za vprašanja o vračilu državne pomoči obrnejo na enotno kontaktno točko: comp-recovery-state-aid@ec.europa.eu.

⁽¹⁵⁶⁾ Sporočilo Komisije o uporabi člena 228 PDEU, SEC(2005) 1658 (UL C 126, 7.6.2007, str. 15), kot je bilo spremenjeno in posodobljeno s sporočili, objavljenimi na spletišču Komisije.

⁽¹⁵⁷⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 13. maja 2014 v zadevi Komisija proti Španiji („Fiskalna pomoč Baskiji“), C-184/11, ECLI:EU:C:2014:316, točka 69.

⁽¹⁵⁸⁾ Od sprejetja obvestila o vračilu iz leta 2007 je Sodišče odločilo o več zadevah, ki mu jih je Komisija predložila v skladu s členom 260(2) PDEU. Glej sodbo Sodišča z dne 14. novembra 2018 v zadevi Komisija proti Grčiji („Hellenic Shipyards II“), C-93/17, ECLI:EU:C:2018:903, sodbo Sodišča z dne 17. septembra 2015 v zadevi Komisija proti Italiji („Benetke in Chioggia II“), C-367/14, ECLI:EU:C:2015:611, sodbo Sodišča z dne 17. novembra 2011 v zadevi Komisija proti Italiji („Ukrepi glede zaposlovanja II“), C-496/09, ECLI:EU:C:2011:740, sodbo Sodišča z dne 13. maja 2014 v zadevi Komisija proti Španiji („Fiskalna pomoč Baskiji“), C-184/11, ECLI:EU:C:2014:316, sodbo Sodišča z dne 7. julija 2009 v zadevi Komisija proti Grčiji („Olympic Airways II“), C-369/07, ECLI:EU:C:2009:428, in sodbo Sodišča z dne 11. decembra 2012 v zadevi Komisija proti Španiji („Magefesa II“), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781. V vseh teh sodbah, razen v zadevi Fiskalna pomoč Baskiji, je Sodišče naložilo pavšalni znesek in denarno kazen. Zlasti v zadevi Hellenic Shipyards je Sodišče naložilo denarno kazen v višini 7 294 000 EUR za vsakih 6 mesecev zamude pri izvajanju potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča in pavšalni znesek v višini 10 milijonov EUR; v zadevi Benetke in Chioggia II je Sodišče naložilo denarno kazen v višini 12 milijonov EUR za vsakih 6 mesecev zamude pri izvajanju potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča in pavšalni znesek v višini 30 milijonov EUR; v zadevi Ukrepi glede zaposlovanja II je Sodišče naložilo denarno kazen v znesku, izračunanem s pomnožitvijo osnovnega zneska v višini 30 milijonov EUR z odstotkom nezakonite pomoči, ki še ni bila vrnjena ali za katero ni dokazano, da je bila vrnjena, ob koncu zadevnega obdobja, v primerjavi s skupnim zneskom, ki na datum izdaje zadevne sodbe še ni bil vrnjen, za vsakih 6 mesecev zamude pri izvajanju potrebnih ukrepov za izvršitev sodbe Sodišča v skladu s členom 108 PDEU (točka 68), plus pavšalni znesek v višini 30 milijonov EUR (točka 97); v zadevi Fiskalna pomoč Baskiji je Sodišče naložilo pavšalni znesek v višini 30 milijonov EUR (točka 84); v zadevi Olympic Airways II je Sodišče naložilo denarno kazen v višini 16 000 EUR za vsak dan zamude pri sprejemanju ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe Sodišča (točka 127), in pavšalni znesek v višini 2 milijonov EUR (točka 150); v zadevi Magefesa II je Sodišče naložilo denarno kazen v višini 50 000 EUR za vsak dan zamude pri sprejemanju ukrepov, potrebnih za izvršitev sodbe Sodišča (točka 136), in pavšalni znesek v višini 20 milijonov EUR (točka 148).

⁽¹⁵⁹⁾ Glej sodbo Sodišča z dne 15. maja 1997 v zadevi TWD proti Komisiji, C-355/95 P, ECLI:EU:C:1997:241, točki 25 in 26.

⁽¹⁶⁰⁾ Glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 8. septembra 2009 v zadevi AceaElectrabel proti Komisiji, T-303/05, ECLI:EU:T:2009:312, točka 163, kot je bila potrjena s sodbo Sodišča z dne 16. decembra 2010 v zadevi AceaElectrabel proti Komisiji, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787.